

๔๗

จะไม่เงินมากเลย เพื่อความสะดวกในธาตุในชั้นนี้ ท่านไม่ได้แก้กิเลสตัวใดนะ พระพุทธเจ้า ระหว่างชั้นกับจิตที่อาศัยกันอยู่นี้ โลกสมมุติทั้งหมดจะมาอยู่ในชั้นกับจิตเท่านั้นที่รับทราบ รับผิดชอบกันอยู่ตลอดเวลา พระพุทธเจ้าไม่ได้แบกอะไร รับทราบอะไรมากมายนัก ยิ่งกว่าเรื่องของชั้น

การอดและการผ่อนอาหารนี้ เป็นการเสริมความพอกเพียร เสริมจิตใจให้ดีขึ้น อย่างไรดีก็ว่ากันก็ต้องทำอย่างนั้น แต่ที่ให้พอดีนั้นก็คือการผ่อนนั้นแหละ เวลาอยู่กับหมู่กับเพื่อนมากนี้การผ่อนดี ถ้าไปอยู่คนเดียวโดดเดี่ยวเรียกว่าทุ่กันเลย ที่นี้เอาให้หมดตัวเลย อดว่างั้นเลย ตายก็ตาย ชัดกันเลย นี้ได้ผลเป็นที่พอใจ เกี่ยวกับหมู่กับคณะนี้ก็ต่อลดหย่อนผ่อนผัน จึงต้องมีผ่อนอาหาร ๆ เพื่อการประกอบความเพียรให้พอเหมาะพอดี เพราะฉะนั้นพระในวัดนี้ ท่านจึงทำอยู่เสมอ ไม่ขาดวัดขาดวาและ

การอดอาหารไม่ได้เพื่อตรัสรู้ด้วยการอดอาหารนะ ด้วยความเพียรต่างหาก เป็นแต่เพียงว่าอาหารมันเป็นเครื่องเสริม เครื่องกตเครื่องถ่วงได้ จึงต้องระมัดระวัง นี้ละให้บรรดาลูกหลานทั้งหลายจำเอาไว้ เห็นไหมพระท่านอด ท่านจะเป็นจะตายเหมือนเรา แต่ทำไมท่านถึงอด ท่านก็มีหัวใจเหมือนกัน นั่นละอดด้วยเหตุด้วยผล ด้วยอรรถด้วยธรรม อดเถิด ว่างั้นเลย

ลักษณะของผู้มีธรรม

การพูด การปฏิบัติต่อกัน อย่างนักิเลสเข้ามาเป็นขวาก เป็นหนาม เป็นเขี้ยวเป็นเขา มากัด มาฉีก มาขวิด มาชนกัน นั้นเป็นลักษณะของหมา ของวัว ของควาย ไม่ใช่ลักษณะของผู้มีธรรม เฉพาะอย่างยิ่งไม่ใช่ลักษณะของนักบวชกรรมฐาน อย่างนำมาใช้ เราตั้งใจจะมาฆ่ามันอยู่แล้ว ทำไมจะมาเสริมเขี้ยวเสริมฟันให้มัน นี้ก็ไม่ทันมันอีก ให้มันเหยียบย่ำเอาอีก ให้ระมัดระวัง

ความเมตตาสงสารต่อกันและกัน ความเป็นธรรมต่อกัน นั้นแลคือ ลูกศิษย์ตถาคต ลูกพระตถาคตเป็นอย่างนั้น ให้ภัยกันอยู่ตลอดเวลา เป็นความถูกต้อง อยู่ด้วยกันมากน้อยเป็นผาสูกทั้งนั้น

พระกรรมฐานกับความสามัคคี

พระกรรมฐานเกี่ยวกับเรื่องความสามัคคี ไม่เหมือนทางปริยัติ ทางกรรมฐานปฏิบัติ เอาจริงเอาจัง ไม่ว่าจะไรทำตามหลักธรรมจริง ๆ

ความสามัคคี ท่านก็พูด

ไว้แล้ว อปริหานิยธรรมสูตร สมคคา สนฺนิปตีสฺสนฺติ สมคคา วุฏฺฐทิสฺสนฺติ สมคคา สงฺฆกรณียานิ กริสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ ปาฎิกงฺขา โน ปริหานิ ประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เวลาเลิกก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่สงฆ์จะพึงทำ นี่ก็คือข้อหนึ่งใน ๗ ข้อของอปริหานิยธรรมสูตร ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความเจริญถ่ายเดียว ไม่มีความเสื่อม

ถ้าดำเนินตามหลักสาราณียธรรม อปริหานิยธรรม ก็ถูกต้อง มีความสงบสุข อยู่ด้วยกันเป็นผาสูกประหนึ่งเหมือนอวัยวะเดียวกัน ในสาราณียธรรมก็พูดชัด ๆ ลงท้าย ๆ บอกตั้งแต่เรื่องความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เอกิภาวาย สํวตฺตติ เป็นไปเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ปิยกรโณ ครุกรโณ เป็นไปเพื่อความรัก เป็นไปเพื่อความหนักแน่น ความเคารพ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกิภาวาย สํวตฺตติ ย่อมเป็นไปเพื่อความพร้อมเพรียงสามัคคี เป็นไปเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เอกิภาวาย

ธรรมเหล่านี้เป็นของปลอมเมื่อไร ผู้ปฏิบัติไม่ปฏิบัติตามธรรมเหล่านี้ มันจึงเลอะ ๆ เทอะ ๆ ถ้าปฏิบัติตามธรรมเหล่านี้แล้ว ที่ไหนศาสนา จะลดหย่อนอ่อนกำลังไปที่ไหน มันอ่อนแต่ผู้ปฏิบัติตามศาสนาเหลวไหล เหลวแหลกไป เพราะผู้ปฏิบัติศาสนาทั้งนั้น ศาสนธรรมยังคงเส้นคงวา ดังที่ว่านี้

ความอยู่ด้วยกันหลายองค์ จึงต้องระมัดระวัง กิริยามารยาทการ แสดงออกต่อกัน อย่าให้มีเรื่องของกิเลสแทรกออกมา หรือเป็นหัวหน้า

ออกมา มามีอำนาจในการเกี่ยวข้อกัน จะเป็นการกระทบกระเทือนทำให้
แตกร้างสามัคคี อย่างน้อยก็ระแคะระคายให้เป็นอารมณ์ของใจ ภาวนา
ไม่ลง นั่นหลักใหญ่อยู่ตรงนั้น ต่างองค์ต่างมีธรรมอยู่ในใจ มุ่งอรรถ
มุ่งธรรมมุ่งเพื่อความถูกต้อง ไม่ยอมให้กิเลสประเภทเห็นแก่ตัว ซึ่งฝังจม
อยู่ภายในจิตใจ โผล่ออกมาทำลายธรรมะอันเป็นของดีของดี ต่อที่
ประชุมหน้าสงฆ์ มันก็ดี หากเรารักษาได้อย่างนั้น

ทำไมจะรักษาไม่ได้ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นของหยาบ ๆ ระหว่าง
เพื่อนฝูงอยู่ด้วยกัน พุดใครถูกใครผิดก็ทราบบันอยู่แล้ว เพราะเป็นผู้ใหญ่
ด้วยกัน พุดออกมาผิด ทำออกมาผิดกับหลักธรรมหลักวินัย ต้องทราบบัน
เมื่อทราบบันแล้วก็ สงฆ์ ภาวนา ปวารณา การปวารณาซึ่งกันและกัน ดังที่
เคยได้ประกาศอยู่ทุกปีวันมหาปวารณา ก็ตักเตือนสั่งสอนกันได้ สมกับ
ที่เปิดช่องเปิดโอกาสให้ซึ่งกันและกัน การกล่าวไปเฉย ๆ สักแต่ว่ากล่าวก็
ไม่เห็นมีประโยชน์อะไร นอกจากจะประกาศความเป็นหุ่นของพระเฉย ๆ
หาสารคุณไม่ได้ นั่นคือการประกาศความเป็นพระ ไม่ใช่เป็นความจริงของ
พระผู้มุ่งอรรถมุ่งธรรม

การประชุมรับฟังโอวาทธรรม

การประชุมอยู่เสมอ ไม่ขาด
วรรคขาดตอนเรื่อยมา อยากจะพุด
ว่าตั้งแต่สร้างวัด เพราะเป็นปกติ
อย่างนั้นมา ยิงมีพระมาเกี่ยวข้อ
มากเท่าไร การให้โอวาท การอบรม
สั่งสอน ก็ปล่อยมือไม่ได้ แม้แต่มี
อยู่เฉพาะสำนักที่เคยมีอยู่แล้ว ก็ยังต้องให้การอบรมเสมอเมื่อเวลาว่าง และ
เจ้าของอยู่ที่นี้ สุขภาพก็ดี ไม่เคยปล่อยวาง

เพราะถือว่าการอบรมธรรมะทางด้านปฏิบัติ นี่เป็นสิ่งจำเป็นและ
สำคัญมาก ไม่ว่าจะครั้งพุทธกาล ไม่ว่าจะสมัยนี้ ถ้าเป็นผู้มุ่งต่ออรรถต่อธรรม

๕๐

ด้วยการปฏิบัติ เพื่อรู้จริงเห็นจริงในธรรมแล้ว การรับโอวาทคำสั่งสอน หรือรับการอบรม เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อทุกรายไป

ครูบาอาจารย์ผู้เป็นอรทธเป็นธรรม เราก็แน่ใจว่า ท่านมองข้ามในแง่นี้ไม่ได้ อย่างพ่อแม่ครูอาจารย์นั้น เป็นต้น ให้การอบรมจนเฒ่าแก่ชราขนาดนั้น ก็ยังไม่ปล่อยวางในการอบรมเลย เป็นแต่เพียงว่าห่าง ๆ ไปบ้าง ถ้ามีแต่พระที่อยู่กับท่าน ปกติท่านมีการประชุมอยู่เสมอ

การสวดมนต์ไหว้พระของวงกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น

วงกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น จะไม่มีร่วมกันสวดมนต์ไหว้พระ เพราะอันนี้เป็นอีกประเภทหนึ่ง หยาบกว่าการทำภาวนาเจียบ ๆ การรวมสวดมนต์ไหว้พระกันนี้ ผลสู้เจียบ ๆ ไม่ได้ อย่างหลวงปู่มั่นไม่เคยพาทำวัตรทำมา นอกจากเป็นวันจำเป็นที่ท่านจะโอนอ่อนลงสำหรับสังคม เช่น มาฆบูชา ทำวัตรค่ำ หรือวันอุโบสถ ทำวัตรเรียบร้อยแล้วก็ลงอุโบสถ ท่านทำเท่านั้นเอง นอกนั้นไม่มีต่างองค์ต่างเจียบ มีเท่าไรก็เจียบ ภาวนามีผลมากกว่าการไปรวมกันอีก รวมกันมีรวมอารมณ์อีกด้วย ท่านไม่เคยพาทำมา

วันอุโบสถของพระกรรมฐานสมัยหลวงปู่มั่น

มันติดหูติดตาคณะสมัยอยู่กับหลวงปู่มั่น พระกรรมฐานนี้มีรอบ ๆ ท่านเต็มไปหมด สำนักละสามองค์บ้าง สี่องค์บ้าง ห้าองค์บ้าง ไปอยู่ตามหมู่บ้านเขา หมู่บ้านเล็กจะน้อย ถึงวันอุโบสถ ท่านก็มาลงอุโบสถ ตอนบ่ายโมง สวดปาฏิโมกข์ลงอุโบสถ หลวงปู่มั่น ท่านประทานโอวาทให้ต่อนั้นแหละ พอลงอุโบสถเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็เทศน์อบรมพระที่มาลงอุโบสถ และฟังธรรมเทศนากับท่านด้วย กลับไปด้วยความเอิบอิ่ม ดุมันประจักษ์ตามันไม่ลืมนะ สิบโมงล่วงไปแล้วไปถึงเที่ยง พระจะหลังไหลเข้ามาจากสำนักต่าง ๆ คอยลงอุโบสถตอนบ่ายโมง

๕๑

พอถึงเวลาแล้วพระเตรียมพร้อม ท่าน (หลวงปู่มั่น) ออกมาก็ลงจากนั้นก็สวดปาฏิโมกข์ พอจบลงแล้วก็ประทานโอวาทให้บรรดาพระสงฆ์แต่ละองค์ ๆ ยิ้มแย้มแจ่มใส หน้าชื่นตาบานเหมือนกันหมด นี่แหละจึงว่าเป็นเหมือนตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน ท่านอยู่ที่นั่นสง่างามไปหมด ภายในสง่างาม จิตใจที่ส่องแสงออกไปก็สง่างาม นี่คือผู้หาความสุขเจอความสุข เป็นลำดับลำดับ คือ ผู้เสาะแสวงหาธรรมนั้นแล จะเป็นผู้ได้ครองสมบัติที่พึงภูมิใจเป็นลำดับ จนกระทั่งถึงภูมิใจสุดขีด ได้แก่ อรหัตตบุคคล

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หลวงปู่มั่นพาเดินอย่างไร

สำหรับวัดนี้ (วัดป่าบ้านตาด) ไม่ได้พาทำมาฆบูชานะ หลวงปู่มั่นก็เหมือนกัน ที่พาทำบ้างนั่นคือ พวกราชบัณฑิตโยมเขามาขอเรื่องหลายแห่งหลายหน ท่านก็พาทำเสียเป็นบางครั้ง ถ้าธรรมดาแล้วท่านไม่พาทำ คือวันเช่นนี้ ท่านจะเปิดทางให้เป็นความสงบสำหรับพระบำเพ็ญสมณธรรม ส่วนมากพระ ในคืนวันเช่นนั้น ท่านจะไม่นอนนะ ท่านทำเงียบ ๆ เช่น วิสาขบูชา มาฆบูชา ท่านไม่ได้ทำเป็นพิธี คือทำเป็นพิธีนี้พาประชาชนเขาทำ เรื่องของพระล้วน ๆ แล้ว ท่านทำของท่านเองอย่างเงียบ ด้วยความตั้งอกตั้งใจจริง ๆ

เช่น วันนี้เป็นวันมาฆบูชา ส่วนมากพระท่านจะไม่นอนกลางคืน เดี๋ยวกรรม นิ่งสมาธิภาวนา บูชาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ตลอดเลย นี่เป็นปกติของวัดป่าทั้งหลาย ที่ท่านทำกันเงียบ ๆ อย่างนี้

ส่วนที่ว่ามาฆบูชา ดังที่หลวงปู่มั่นถามถึงวันมาฆบูชา นั้นหมายถึงว่าเป็นเอกเทศ หรือเป็นบางปี ท่านพาทำ ถ้าเหตุผลควรจะทำนั้น ท่านก็พาทำ ถ้าธรรมดาแล้ว ท่านไม่พาทำ วันเช่นนั้นท่านสงวนมาก เรื่องความสงบสันต์ เพื่อการประกอบความเพียร จึงไม่ให้ใครมายุ่งเลย กรุณาทราบตามนี้ บางคนจะไม่เข้าใจ วัดต่าง ๆ เขาก็ถือกันเป็นเรื่องใหญ่โต มีประชาชนไปแห่เทียนอะไร ๆ แต่สำหรับวัดป่าเรา ไม่ค่อยมี และไม่มี วัดป่าเป็นอย่างนั้นมาดั้งเดิม

ธุดงค์วัดกับการเข้าพรรษา

การเข้าพรรษา ทุก ๆ ปีมาขอให้มีหลักมีเกณฑ์ สำหรับพวกประชาชนทั้งหลายก็ดี พระท่านมีหลักมีเกณฑ์ของท่าน เช่น สมათานธุดงค์ ตั้งแต่มาตั้งวัดนี้ก็สมათานธุดงค์ เฉพาะในพรรษา รับเฉพาะมาถึงเขตวัดเท่านั้น เพื่อทำความ

มักน้อยในการขบการฉัน ไม่ให้โลเลไปกับลิ้นกับปากมากกว่าธรรม

เวลาเข้าพรรษา พระไม่ได้ไปที่ไหนมาที่ไหน รวมกันอยู่ใน ๓ เดือน ตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติ ประกอบความพากเพียร มีความสัตย์ ความจริงประจำตน ตามแต่ละรายๆ ที่จะตั้งกฎกติกา เพื่ออรรถเพื่อธรรมต่อตนเองสำหรับพระเป็นอย่างนั้น เช่น บิณฑบาตรรับเอาเฉพาะที่มาถึงเขตวัดแล้วก็หยุด ไม่รับต่อไป นั้นเรียกว่า ไม่รับอาหารที่ตามมาทีหลัง อย่างนี้ก็เพื่อความมักน้อยในการขบการฉัน ไม่ให้กังวลมาก นอกจากนั้นท่านยังมีความคิดละเอียดเข้าไปกว่านั้นอีก ได้มามากน้อยเพียงไร ท่านจะเอาแต่เพียงเล็กน้อย ๆ เท่านั้น

ธุดงค์มี ๑๓ ข้อ ธุดงค์ แปลว่า เครื่องกำจัดกิเลส แปลออกแล้วมี ๑๓ ข้อ ที่นำมาปฏิบัติ เช่น บิณฑบาตเป็นวัตร ถ้ายังฉันอยู่ต้องไปบิณฑบาตทุกวันเป็นวัตรไม่ให้ขาด เว้นแต่ไม่ฉัน ไม่ฉันก็ไม่ขาดธุดงค์ เพราะไม่ฉัน ถ้ายังฉันอยู่ต้องไปบิณฑบาตทุกวันมาฉัน ฉันมือเดียวเท่านั้นฉันหนเดียวตลอด แล้วก็ฉันในบาตร นอกจากฉันในบาตรแล้ว ก็ห้ามรับอาหารที่ตามมา เป็นข้อ ๆ ไปโดยลำดับลำดับ เราก็ไม่บรรยายไปมากละที่อยู่ในป่าเป็นธุดงค์ข้อหนึ่ง ๆ เช่น ป่าช้า ป่ารกชัฏ ตั้งสมათานอยู่ในนั้น ๓ เดือน ก็ต้องอยู่อย่างนั้น จึงเรียกว่า ธุดงค์ เป็นลำดับมา สำหรับวัดนี้ได้ปฏิบัติมาอย่างนั้น

เวลาในพรรษาเร่งความเพียร ไม่ให้มีงานใดเข้ามายุ่งเลย ประกอบความพากเพียรชำระจิตใจ ได้โอกาสหรือเวลาเวลาที่จะได้รับการอบรมครูบาอาจารย์ท่านจะบอกเวลาเท่านั้น ประชุมวันนี้ นั่นคือประชุมอบรมธรรมะ ตามปรกติที่เคยปฏิบัติมา ก็ประมาณสักอาทิตย์หนึ่ง ประชุมหนหนึ่ง หรืออย่างมากที่สุด ๑๐ วัน เว้น ๑๐ วันบ้าง ประชุมทุกระยะ ๗ ตลอดมาอย่างนี้ สอนพระสอนเณร สอนสำคัญที่สุด คือ ภาคจิตตภาวนา ภาคจิตตภาวนาเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดทีเดียว จึงต้องเน้นหนักทางด้านจิตตภาวนาตลอดเวลา

พระกรรมฐานแจกอาหาร

พี่น้องทั้งหลายได้ดูไหม เวลาพระท่านจัดท่านแจกอาหาร ให้ดู นั่นละธรรมออกเดิน ธรรมก้าวเดิน เพื่อโลกทั้งหลายได้เห็น และได้รับความชุ่มเย็นเสมอหน้ากัน พระวัดนี้ทั่วประเทศไทย มีทุกภาคอยู่ในนี้ เป็นประหนึ่งว่า อวัยวะเดียวกันหมด ไม่มีภาคนี้ภาคนี้

ลูกศิษย์ตถาคต ศากยบุตรมีก็ همینก็แสนองค์ ก็ลูกตถาคต ที่นี้เวลาตถาคตสงเคราะห์ลูกเต้าจะสม่าเสมอกันหมดเลย ไม่มีคนไหนมากคนไหนน้อย ทั้ง ๆ ที่ของจะแจกให้เสมอมีอยู่ นี้เรียกว่าธรรม ท่านอยู่ด้วยกันเป็นผาสุก เป็นเหมือนอวัยวะเดียวกัน ใครผิดใครถูก พูดบอกกันได้อย่างชัดเจน เพราะต่างคนต่างมาหาความถูกต้องด้วยกัน ผิดพลาดประการใดท่านจะสอนกันทันที ไม่ได้เกรงอกเกรงใจกิเลสตัวเบ้ม ๆ พุงกาง ๆ

การขบการฉันทน้ำร้อน น้ำชา อาหาร

การขบการฉันทน้ำร้อนน้ำชาแต่ก่อนก็ไม่มี อยู่กับพ่อแม่ครูอาจารย์ก็ไม่มี เราไปอยู่โดยลำพังเราที่ไหน ๆ ก็ไม่มี แม้แต่ไปจำพรรษาที่จันทบุรีนั้น ก็ไม่มี เขาจะเอาน้ำตาลมาถวายเป็นหม้อ ๆ ไม่เอา ไม่ยุ่ง อย่าเอามา

๕๔

เราบอกอย่างนี้ ก็ไม่ได้ฉัน มาอยู่วัดนี้ที่แรกก็ไม่ฉัน ครั้นต่อมาคนนั้น
เอานี้มาถวาย คนนี้เอานี้มาถวาย มากเข้าๆ ๖ วัน ๗ วัน มีการมึนงาน
ก็ฉันเสียทีหนึ่ง ถึงมีมากก็ทิ้งไว้อย่างนั้นแหละ ไม่สนใจ พระเณรก็ได้
ความสะดวกสบายในการประกอบความพากเพียร ครั้นต่อมาก็เลยได้
อนุโลมเรื่อยมา เลยฉันมาเรื่อยๆ ทีนี้มันก็เลยลามปามลุกลไปใหญ่ มัน
เป็นของดีแล้วหรืออย่างนี้

อนุโลมอย่างนี้ก็เหมือนกับว่า เปิดทางให้กิเลสมันหลั่งไหลเข้ามา
เหยียบหัวพระเณร หัวใจพระ หัวใจเณร จนแหลกเหลวไปหมด ลิ่นก็เลย
ยาวขึ้นไป ท้องก็พุงใหญ่ขึ้นไปโดยลำดับ ยิ่งกว่าภูเขา ยิ่งกว่าท้องฟ้า
มหาสมุทร ท้องของกิเลสมันเป็นอย่างนั้น ลิ่นของกิเลสมันเป็นอย่างนั้น
มันไม่ได้สั้น ท้องของกิเลสมันก็ใหญ่โต เราจนลืมนั่น นีชิตี ยุ่งไปหมดจะว่าไ

อะไรๆ เราไม่สบายใจ จำต้องอนุโลมก็มี มันก็แสดงขึ้นมาตาม
ที่ตรงไหน ที่เราไม่สนิทใจนั้นแหละ พุดให้หมูให้เพื่อนฟังอยู่ทุกระยะๆ
บางอย่างก็เพียงแยะๆ ออก ให้ไปเป็นข้อคิด มันก็ไม่คิดไม่พิจารณา
นี่ชิตี ที่ทำให้เราอดทนระอาใจ แล้วธรรมจะเจริญได้ยังไง สมภาสิ ปัญญา
เจริญได้ยังไง เมื่อการทำ การคิด การชวนชวายเป็นเหล่านั้น ไม่ใช่เป็นทาง
ของสมภาสิ ของปัญญาแล้ว ปัญญาจะเกิดได้อย่างไร นอกจากเป็นทางของ
กิเลส ให้กิเลสเกิดขึ้นวันยังค่ำคืนยังรุ่งตลอดเวลาเท่านั้น แล้วมันสมเจตนา
ของเราที่มุ่งหวังมาอบรมกับครูบาอาจารย์แล้วหรือ นี่ให้คิดนึกปฏิบัติ

เราอยากให้ได้รับความสะดวกทุกสิ่งทุกอย่าง สำหรับพระเณร
ที่อยู่ในวัดนี้ การขบฉัน ก็อยากให้ขบให้ฉันด้วยความเมตตาจริง ๆ ไม่ใช่
เสกสรรปั้นยอ เป็นภายในจิตใจของเราจริง ๆ แต่ถ้าอันใด มันจะเป็น
ข้าศึกต่อธรรม มันก็ทำให้เราชะงักเหมือนกัน ทั้งๆ ที่อยากให้ขบให้ฉัน
สิ่งนี้มันเป็นพิษเป็นภัยต่อจิตตภาวนา เมื่อทราบอย่างนั้น มันก็ชะงักชิตี
แต่ไม่อาจพุด เพราะได้เคยเผด็จให้หมูเพื่อนทราบแล้วว่า อาหาร
ประเภทใดก็ตาม ถ้าฉันเข้าไปมีกำลังต่อร่างกาย แต่เป็นการทำลายต่อ

จิตใจ หรือเป็นภัยต่อจิตใจผู้นั้น ก็ต้องระวังเจ้าของเอง เคยเตือนไปแล้ว
ทุกแง่ทุกมุม

พระกรรมฐานกับบริวาร ๘

พระผู้ปฏิบัติเพื่ออรรถเพื่อธรรม มีสติอยู่โดยสม่ำเสมอ จิตย่อม
ไม่ดิ้นรน กิริยาแสดงออกแห่งความดีนรของใจ ก็แสดงให้เห็นสิ่งนั้น
สิ่งที่เป็นกิเลสออกมา ความมักน้อยนี้สำคัญ เป็นสิ่งที่ตัดความ
กระวนกระวาย ตัดความห่วงใยอะไรออกได้ เพราะฉะนั้นพระกรรมฐาน
ไปไหน จึงไม่มีห่วงหน้าห่วงหลัง มีแต่บริวาร ๘
เท่านั้น สิ่งที่เคยบริวาร ๘ ไป ก็คือ กาน้ำ พวกมุ้ง
พวกกลด ขนาดนั้น ก็เอาไปได้สบาย ๆ ไม่เห็น
มีอะไร ไปอยู่ที่ไหนก็สบาย ถ้าว่าจะไปก็จับของ
เหล่านั้นมาใส่บาตร บรรจุในบาตรปัดเต็มบาตร
พอดีสะพายบาตร เพราะฉะนั้นพระกรรมฐาน จึง
มีบาตรใหญ่กว่าปกติอยู่บ้าง

บางคนเขาไม่เข้าใจว่า เอ๊ะ พระกรรมฐานนี้ว่าเป็นผู้มักน้อยสันโดษ
ทำไมจึงต้องมีบาตรใหญ่นักหนา เขาไม่เข้าใจความหมายของพระกรรมฐาน
ว่าทำบาตรใหญ่ เพื่อที่จะได้อาหารมาก ๆ มาฉัน ความจริงบาตรใหญ่
ใช้แทนกระเป๋าเดินทาง ถ้าบาตรลูกเล็ก ๆ ใส่สังฆาฏิตัวเดียวมันก็หมดแล้ว
ที่นี้ของนั้นจะเอาใส่ที่ไหน ไม่มีที่ใส่ เมื่อบาตรใหญ่ มุ้งก็ลงที่นั่น สังฆาฏิ
ก็ลงที่นั่น แนะโคมไฟก็เอาลงที่นั่นพอดี เทียนไข ไม้ขีดไฟ ที่มีติดตัว
ไปบ้างก็เอาลงที่นั่น สะพายพอดีเลย หนักก็พอดี ไม่หนักมาก กลดก็แบกเสีย
บาตรก็สะพายเสีย ย่อมเล็กใส่ทางบ่าข้างหนึ่ง แล้วไปรุดงคกรรมฐาน
ได้อย่างคล่องตัว

ไปที่ไหน ก็ผาสุกสบาย มองดูตั้งแต่ร่มไม้ชายเขา ที่ไหนสะดวก
สบายในการบำเพ็ญสมณธรรม ไม่ได้มองดูเรื่องโลกเรื่องสงสาร เรื่องวัตถุ
สิ่งของเงินทองอะไร ซึ่งจะเป็นการพอกพูนกิเลสขึ้นภายในจิตใจ ไปไหนก็

๕๖

มองหาดังแต่เรื่องชำระกิเลสอย่างเดียว หูฟังก็ฟังเพื่อชำระกิเลส ตาดูก็ดูเพื่อชำระกิเลส อะไรมันผัสสัมพันธ์ ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็พิจารณา เพื่อเป็นการถอดถอนกิเลสทั้งมวล

และเมื่อมีแต่การถอดถอนอย่างเดียวอยู่แล้ว กิเลสจะยกกองทัพมาจากไหน มันถึงจะหมดไม่ได้ เมื่อถูกฆ่า ถูกทำลาย ถูกกำจัดบีบคั้น ไม่ได้ส่งเสริมมันให้แตกลูกเต้าหลานเหลนออกมา มันจะมีพีชมีพันธุ์มาจากไหน ก็หมดไป ๆ ผลสุดท้ายก็เกลี้ยงภายในจิตใจ ไม่มีเหลือ เพราะอุบายวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแนวทางของพระพุทธเจ้า

ธุดงค์ ๑๓ มีข้อใดบ้างที่จะเป็นเครื่องส่งเสริมกิเลส นอกจากเป็นเครื่องปราบกิเลสเท่านั้น ไม่เห็นมีธุดงค์ข้อใดที่เป็นเครื่องส่งเสริมกิเลส ฉันทในบาตรฟังซิ อะไร ๆ ก็ลงในบาตรหมด พระพุทธเจ้าทรงดำเนินมาแล้ว สวาททั้งหลายดำเนินมาอย่างนั้นทั้งนั้น ไม่มีภาชนะใดที่จะเหมาะสมยิ่งกว่าบาตร สำหรับพระบาตรนี้เหมาะสมที่สุด เป็นภาชนะอันเหมาะสม

อย่างยิ่งสำหรับพระ เหตุผลที่เอาของลงในบาตร ก็เป็นเหตุผลอันหนึ่งที่จะได้พิจารณาเรื่องอรรถเรื่องธรรม เกี่ยวกับอาหารคลุกเคล้ากันในบาตร

เวลาอยู่ภายนอก อยู่ถ้ายันนั้น จานนี้ อาหารชนิดนั้น อาหารชนิดนี้ สีเป็นอย่างหนึ่ง กลิ่นเป็นอย่างหนึ่ง ๆ รสเป็นอย่างหนึ่ง เวลาผสมผสมกันแล้ว เป็นยังไง เอามาพิจารณา คลุกเคล้ากันเข้าในบาตรแล้วเป็นยังไง เทียบกันโดยความเป็นธรรม เราฉันเพื่อไม่ให้เกิดกิเลส ไม่ได้ฉันแบบลิ้นยาว ท้องโต เราฉันแบบพอยังชีวิตให้เป็นไปได้เท่านั้น เพราะฉะนั้น การขบการฉันอะไร ถ้าเป็นลักษณะลิ้มตัวแล้ว ดูไม่ได้ ขัดกับธรรมของผู้ขบฉันด้วยความเห็นภัย

หลวงตาปฏิบัติต่อจตุปัจจัยไทยทานอย่างไร

จตุปัจจัยไทยทานได้มามากน้อย ก็ไม่ถือว่าเป็นของใคร ต่อของใคร เพราะมันจะเป็นกิเลสตัวหนึ่งขึ้นมาทำลายผู้นั้นแหละ ไม่ทำลายใครพอที่จะคิดได้อ่านได้ เราก็ช่วยคิดช่วยอ่าน การช่วยคิดช่วยอ่านอย่างนี้ เราเปิดทางไว้แล้ว เราเปิดไว้ทุกแง่ทุกมุม เราไม่ตาย พระเณรเราไม่ตาย เราเลี้ยงดูพระเณรเต็มสติกำลังความสามารถ ทุกชิ้นทุกอย่างวัตถุไทยทาน เขานำมาถวาย เราไม่เคยคิด เราไม่เคยสงวนว่า นี่เป็นเรา นี่เป็นของเรา ไม่เป็นของใคร เราเป็นผู้ได้มา เขามาถวายเรานี่ เป็นของเรา ไม่เคยคิด คิดดูซิ รับเพื่อพระเพื่อเณรทั้งหมด

เราไม่อด พระเณรไม่อด เราปฏิบัติมาอย่างนั้น ด้วยน้ำใจจริง ๆ ซึ่งมีต่อหมู่ต่อเพื่อน เมตตาสงสาร เพื่อให้ธรรมเจริญ ไม่ให้โลกเข้ามาแผงได้เลย ให้มีแต่ทางด้านธรรมะโดยถ่ายเดียว ที่จะเจริญรุ่งเรืองขึ้นโดยลำดับ อันไหนที่เป็นช่องทางแห่งกิเลสเข้ามา และจะเพิ่มมากมูนขึ้นโดยลำดับ เราพยายามตัดช่องนั้นไว้เสมอ นอกจากเป็นความจำเป็นก็สุดวิสัย เราคิดไว้หมดทุกแง่ทุกมุม

สถานที่บำเพ็ญธรรมไม่เหมือนแต่ก่อน

ทำเลที่จะบำเพ็ญธรรมของพระกรรมฐานที่เสาะแสวงหาธรรม รู้สึกจะลำบาก ทุกวันนี้ต้องไปตามจุด ๆ ที่จะไปเที่ยวสะดวกสบายเหมือนแต่ก่อน ไปที่ไหนอยากปักกลดแขวนกลดที่ไหนได้สบาย ๆ เหมือนแต่ก่อนนั้น ทุกวันนี้ไม่มีวางั้นเลย มีแต่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ทั่วดินแดนไปเลย แต่ก่อนไม่มี เดินทางไปไหน ๆ แวะออกทางไหนพักได้เลย ภาวนาได้สบาย ๆ ทุกวันนี้ต้องมีเป็นที่ ๆ เช่น อยุ่ของที่ของเอกชน เขานิมนต์ไปพักที่สวนที่ไร่เขา อย่างนี้ไปได้ แล้วทำเลที่บำเพ็ญโดยเฉพาะในภูเขา แต่ละลูก ๆ นี้ก็ได้ ต้องไปตามจุด ๆ ไม่ได้ไปสะดวกสบายตลอดไปเหมือนแต่ก่อน

๕๘

อย่างภูวี่นี่เหมาะสมมากจริง ๆ ภูเขาลูกนี้ความกว้างของมันจะทะลุถึง ๕๐๐ เส้นละมั้ง กว้าง บริเวณภูเขาลูกนั้น แต่ก่อนมีสัตว์เสือ เนื้อ ช้าง เตียนนี่ไม่มี หมด ช้างเขาก็ส่งวนเอาไว้ประมาณสัก ๙ เชือก ๑๐ เชือก ที่ทำเลหากินของเขาก็มักจะเป็นวัด วัดกรรมฐานที่ท่านภาวนาอยู่ คือ มันมีกอไผ่ มีอะไร ๆ บริเวณที่ท่านพัก คนไม่ค่อยไปทำลายไม้อะไรอย่างนี้ แล้วพวกช้างก็มาหากินตามที่ท่านพักอยู่นั้น

อย่างภูวี่นี่ก็มาหากินในบริเวณที่พระท่านพัก กลางค้ำกลางคืน ออกมาหากิน คือมีกอไผ่ มาหากินไปไผ่อะไร ๆ แล้วออกจากนี้ก็ไปที่นั่น ออกจากนั่นไปที่นั่น ล้วนแล้วตั้งแต่ที่พระท่านพักอยู่ นั่นดูชุกการทำลายป่า เห็นไหม ก็มีที่อยู่เฉพาะพระพัก เป็นป่าเป็นอะไรบ้าง นอกนั้นหมด

หลวงตาแนะนำการสร้างวัดป่า

สภาพอาณาบริเวณภายในวัดป่า

วัดป่าให้เป็นธรรมชาตินะ เราอย่าไปตัดแปลงมันมากเกินไป ให้ปล่อยเป็นธรรมชาติ ๆ ไป ตัดแปลงมากเกินไป เช่น โลง เสียหมดอย่างนี้ ก็ไม่เหมาะ อย่าตัดแปลงไปเหมือนโลกเขา ที่ไหนจะเป็นป่าบ้างก็ให้เป็น เป็น

ที่ทำเลภาวนา ทางจงกรมสำคัญมากนะ ให้ทำภาวนาแหละดี ตรงไหนไม่ควรตัดแปลงมาก ก็อย่าตัดแปลงมาก ให้ปล่อยไว้เป็นธรรมชาติ

สิ่งก่อสร้างก็อย่าให้หรูหราเกินไป เหล่านี้เป็นเรื่องของโลก เป็นเรื่อง กังวลวุ่นวาย เรื่องของธรรมชำระออก เรื่องกังวลเหล่านี้ชำระออก ๆ ดังที่ เทศน์เมื่อวานนี้ คือทำความสะอาดจิตใจ อันนั้นมันสะอาดภายนอก มันสกปรกภายใน สร้างอารมณ์ สร้างความวุ่นวายขึ้นมา ไม่เหมาะ

พวกตั้งใจปฏิบัติธรรมผมก็แนะ เพราะทางด้านกรรมฐานนี้ ไม่ค่อย จะมีพระเราเข้าใจนัก โลกเขาเป็นยังงี้ ก็หมุ่นไปตามโลกเสีย วัดเลยหมุ่น

ไปตามโลก ไม่เหมาะ เพราะฉะนั้นวัดก็ควรให้เป็นวัด เช่น สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ อย่างนี้ อย่าให้หรูหราเกินไป ไม่เหมาะ ส่วนกำแพงให้เริ่มได้เลย กำแพงที่ยังไม่รอบ เราจะทำให้รอบเพื่อกันถนน กำแพงมี ทางตากักันได้ หูกักันได้บ้าง ถ้ามีกำแพง ส่วนสมบัติภายในวัดนี้ก็กักันได้ ถ้าไม่มีรั้ว ไม่มีกำแพง มันรุ่มร่าม ๆ ไม่ดี

วัดเราที่ไหนไม่จำเป็น ให้เตียนโล่งหมดก็ได้ เป็นป่าอยู่ข้างก็ให้เป็นป่าธรรมชาติ ถ้ามันโล่งหมดนี้ก็เป็นการมาก ต้องปิดต้องกวาดอยู่ตลอดเวลา เมื่อเป็นป่าเป็นอะไรอยู่ เราก็ให้โล่งในที่ที่ควรโล่ง ถ้าเป็นป่าก็ให้เป็นป่าไป นั่นแหละเหมาะ กฎนั้นเหมาะแล้ว หลังเล็ก ๆ กระต๊อบ ๆ เหมาะกับผู้เห็นภัยของกิเลส เหมาะกับผู้เห็นคุณของธรรม กฎก็กระต๊อบ ๆ เหมาะ

ไอ้หรูหราฟูฟูกี่ชั้น กี่ห้อง กี่หับ โดยไม่จำเป็นนั้น เป็นเรื่องของกิเลสล้วน ๆ สร้างขึ้นด้วยความจำเป็นมี นี่มันไม่จำเป็นนะ มันดีกันเฉย ๆ วัดเราที่เตียนนี้มันกลายเป็นส้วมเป็นถ่านไปแล้วนะ ให้พากันสำนึก

หลวงตาสงวนที่ภาวนาให้พระปฏิบัติ

เราจึงได้สนใจกับพระปฏิบัติมาก เช่น อย่างวัดป่าบ้านตาดเรา เราเคยลดหย่อนอะไรให้อ่อนลงไป ภาคปฏิบัติของพระของเณร คงเส้นคงวามาตลอด ใครไปยุ่งท่านไม่ได้ นี่ขอบเขตมีอยู่ที่นี่ ห้ามไม่ให้เข้าไปเลย เต็ดขาดเสียด้วยนะ ไม่ให้ใครเข้าไปยุ่งยาม บริเวณนี้เข้าไปเป็น

กุฏิพระวัดป่าบ้านตาด

สถานที่ของการภาวนาของพระท่าน กฎของท่านก็มีแต่กระต๊อบ ๆ อยู่ข้างนอกทำโก้ ๆ ไปอย่างนั้นแหละ เลียบ ๆ นี่หลังนั้นหลังนี้มีอยู่ใหญ่โต หอบปราสาท ชั้นดาวดึงส์สู้ไม่ได้นั่นแหละแถวนี่ แถวข้าง ๆ ศาลาหลวงตาบ้วนนี่นะ

ถ้าไปข้างในนั้น เอานรกมาสู้ นรกลัมเหลว อันนี้ยังเร็วกว่านรกอีก กระต๊อบ ๆ อยู่ข้างใน ไม่ได้มีอะไรนะข้างใน มีแต่ร้านเล็ก ๆ กั้นด้วยผ้า

๖๐

ผ้าจีวรขาดบ้างอะไรกันเอาไว้ แต่ก่อนมุงด้วยหญ้า พอไฟเผาป่ามันพัดมาซี เข้ามาในวัดมันเผาวัดเผากุฏิพระ ก็เลยเปลี่ยนแปลงใหม่ ที่นี้ทันสมัยขึ้น เอาสังกะสีมามุง เอากระเบื้องมามุง แต่สังกะสีไม่ได้หาสังกะสีดีนะ กระเบื้อง ก็ไม่ได้หากระเบื้องดี เอากระเบื้องเศษๆ เหล่านี้แหละไปมุง สังกะสีก็ เศษๆ ไปมุงไว้อย่างนั้นแหละ เต็มอยู่ในวัด มีแต่อย่างนั้นทั้งนั้นอยู่ข้างใน บ้านเล็ก ๆ ทางจงกรมเตียนโล่งอยู่นั้นตลอดเวลา

เราสงวนขนาดนั้นนะ พระเถรของเรา จึงย่อหย่อนทางภาคปฏิบัติ จิตตภาวนา หรือวินัย หรือธรรมนี้ ไม่ได้ว่างั้นเลย คงเส้นคงวา ส่วนที่ เราช่วยโลก เราก็ช่วยไปตามเรื่องของเรา ไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับพระมากนัก ถ้าไม่จำเป็น เราไม่ยุ่งนะ นอกจากจำเป็นก็ธรรมดา มันเกี่ยวโยงกันก็ ต้องช่วยกันบ้าง เป็นบางกาลบางเวลา นอกจากนั้นปล่อยให้เป็นเวลา การบำเพ็ญสมณธรรมของท่านตลอดมาเลยนะ เราปฏิบัติอย่างนั้น เรา ไม่ให้ลดหย่อนการภาวนาของพระ

หลักการรับพระกรรมฐาน

(หลวงปู่... วัดป่า... ส่งพระมาอบรมศึกษาที่วัดป่าบ้านตาด) พระแน่น อัดแน่นตลอด ๆ นะ โหไม่ไช่เล่น ๆ ขอมาเป็นเวลาหลาย ๆ เดือนแล้วก็มี เวลานี้ขอมา มาหาชงกันอยู่อย่างนั้นแหละ อันนี้ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับ สถานที่พักที่อยู่ ควรรับได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่จุดนี้เป็นจุดใหญ่โตกว่า จุดอื่น

สำหรับตามหลักธรรมหลักวินัยนั้น พระต้องยืนยันตัวเองรับรอง ตัวเองมาแล้วทุกองค์ จึงไม่ถือว่าเป็นข้อหนักใจมากนัก ที่จะรับจะอะไร ยิ่งกว่าผู้มาขออยู่ที่นี่ เพราะอย่างวัดนี้แน่นตลอดเวลา เลยต้องเป็นกังวล จะว่าหนักใจก็หนักใจเหมือนกัน แต่เมื่อพอรับได้แล้วต้องรับ ธรรมมี ต่อกันอย่างนั้น เมื่อควรรับได้แล้วก็ต้องรับ นอกจากมันจำเป็น ดังที่ กล่าวนี้ ถ้าหากเป็นพระที่บริสุทธิ์มาแล้วตามหลักของพระ ก็มามีข้อที่พัก

สำหรับวัดป่าบ้านตาดที่พักเป็นสำคัญ ไม่เคยเบาบางนะ พระแน่นตลอด อยู่ข้างบนนี้ก็แน่น

แล้วพระเก่าที่กำลังไปเที่ยวก็มี นี่ก็ได้สั่งแล้วนะ เพื่อความเป็นธรรม พระที่อยู่มาหลายปี ๆ ซึ่งควรจะขยับขยาย ให้โอกาสแก่ผู้อื่นที่ตั้งใจมา ศึกษา ก็ควรระบาย นั่นแหละหลักธรรมหลักวินัยเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ใครอยู่ ก็ถือสิทธิ์ ใครอยู่ก่อนใครอยู่นานก็ถือสิทธิ์ ๆ อย่างเดียว อย่างนั้นไม่ถูก ถึงไม่ผิดพระวินัย ก็ผิดธรรม

นี่ผู้ปฏิบัติในตอนนี่ต้องเกี่ยวกับธรรม ให้ความเป็นธรรมต่อกัน ควรขยับขยาย ก็ขยับขยาย เพื่อผู้อื่นจะได้มีโอกาสมาศึกษาอบรมต่อไป ถ้าใครอยู่ที่ไหนมา อยู่แล้วก็จงไว้ตลอด ถืออำนาจไว้ตลอด คนอื่นเข้า ไม่ได้ การจะรับผลประโยชน์นี้ก็ไม่ค่อยได้รับ สำหรับพระทั่ว ๆ ไป หรือ คนทั่ว ๆ ไป จึงต้องเปิดโอกาสให้กัน

เราก็เห็นใจที่มาอยู่แล้วไม่อยากหนี แต่ก็เห็นใจผู้ที่อยากเข้ามา แต่เข้าไม่ได้ เลยต้องเฉลี่ย เวลาที่รับพระเณรไม่เลย ๕๐ สูงสุดอยู่ใน ๕๐ กำหนดสถานที่ภาวนาพอเหมาะ เพราะพระกรรมฐานไม่ได้เหมือนพระปริยัติ คืออยู่จุดไหนไม่ให้มองเห็นกัน ดูเหมือนประมาณ ๕๐ ที่พอดี รับอย่างนั้น ตลอดมา นี่ก็ซื้อที่ใหม่กว้างขวางไปแล้ว ดีไม่ดีพระอาจจะทยอยไปหาอยู่ ทางด้านที่ซื้อใหม่ มันเป็นที่เหมาะสมสำหรับภาวนาแถวนั้น เป็นแห่ง ๆ ก็ได้ นี่แน่นไปหมด มองไปที่ไหนแน่น

พระกรรมฐานกับธรรมโอสถ

พระพุทธเจ้า ท่านสอนว่า “ธรรมโอสถ” ธรรมโอสถเป็นยังงี้ นี่พระพุทธเจ้าทรงทำมาแล้ว จนประกาศออกเป็นศาสนธรรมให้เราทั้งหลายได้ทราบทั่วกันตลอดมาว่า สกุกตวา ธมฺมรตน์ โอสถํ อุตฺตมํ วรฺ ปริฬาหุปสมนฺ ธมฺมเตเชน โสตุถินา นั่นท่านบอกว่า ธรรมโอสถนี้เป็นยา ระงับดับโรคภัยได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังดับกิเลสอีก ไม่ใช่ดับ แต่เพียงโรคภัย

๖๒

คนใจไม่วุ่นวาย ใจมีอรรถมีธรรมนี้ ถึงโรคจะเกิดขึ้นภายในร่างกาย ก็ไม่ค่อยเป็นทุกข์มากนัก นี่สำคัญ โรคเกิดขึ้นภายในร่างกาย มันเข้าไป กระเทือนถึงใจได้อย่างง่าย เพราะใจเปิดรับอยู่ตลอดเวลาในอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น เจ็บนั้นปวดนี้ ก็มาสร้างอารมณ์ขึ้นเสีย สร้างอารมณ์ การสร้างอารมณ์ขึ้นนั้นแหละ คือการสร้างโรคประเภทหนึ่งขึ้น เป็นความวุ่นวาย ภายในจิตใจ เลยกลายเป็นโรคสองชั้นไป นี่ไม่ดี

มันเจ็บท้องปวดศีรษะ เจ็บตรงไหนก็เอาพุทโธ นึกพุทโธเข้าไปใส่ ในนั้นซิ หมอกก็อาศัยเรื่องหมอก ฟุ้งหมอกก็ฟุ้ง ฟุ้งตัวเองก็ฟุ้ง ฟุ้งพุทโธก็ฟุ้ง ถ้าฟุ้งพุทโธได้ดีแล้ว ข้างนอกก็เป็นผิวเผิน อย่างโรคภัยไข้เจ็บ มันจะ เจ็บปวดหนักมากน้อยเพียงไร ก็เป็นอยู่เพียงภายในร่างกายเท่านั้น ไม่สามารถเข้าแทรกภายในจิตใจ ใจก็สบาย นี่ท่านเรียกว่า “ธรรมโอสถ รักษาใจ” ไม่ให้สิ่งนั้นเข้ามายุ่งเหยิงวุ่นวาย ก็ไม่เป็นทุกข์มาก

พระกรรมฐานท่านส่วนมากต่อมาก ท่านปฏิบัติอย่างนั้น แต่เวลา มาพูดออกสังคม สังคมไม่ยอมรับ เพราะสังคมไม่เคยทำ สังคมไม่เคยรู้ ธรรมพระพุทธเจ้าข้อที่ว่า สกุกตวา ธมฺมรตน์ เรียกว่า ธรรมโอสถ นั้นก็เลยเป็นโมฆะไปสำหรับชาวพุทธเราเนี่ย ใช้ไม่ได้เลย

เราอยากให้นำธรรมนี้ไปปฏิบัติต่อจิตใจของชาวพุทธเราบ้าง จะ เห็นคุณค่าแห่งธรรมโอสถที่เด่นขึ้นภายในจิตใจ เด่นจริง ๆ ร่างกายเจ็บไข้ ได้ป่วยหนักมากขนาดไหน จิตใจยิ้มได้ ๆ เพราะใจไม่เป็นทุกข์ ใจไม่เป็นโรค ใจมีธรรมรักษา นี่มันต่างกันอย่างนั้นนะ นี่เราอะอะก็มีแต่วิ่งหาหมอ ๆ สุดท้ายลมหายใจอยู่กับหมอหมด เรามีจุกแต่ไม่มีลมหายใจ อันนี้อ่อนแอ มาก ที่ว่าอ่อนแอมาก

เราต้องพึ่งตัวเองของเราบ้าง นี่หลวงตานี้ไม่ใช่คุย พูดให้เป็นคติ แก่ลูกศิษย์ลูกหา นี่เคยพูดมาหลายครั้งแล้ว นี่ถ้าไม่มีกำลังใจ ไม่มีกำลัง ธรรมเป็นเครื่องเยียวยารักษา นี่ตายไปนานแล้วนะ สิบกว่าปีแล้วเคย ปฏิบัติมาอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องธรรม อยู่สบาย ๆ หมอเขาตรวจจนเขา

ทอดอาลัยตายอยาก โอ๊ย ท่านอยู่ได้ยังไง อยู่อย่างนี้โรคนานนี้ เขาตายกันไปตั้งมากมายแล้ว นี่ท่านอยู่ได้สบาย ๆ ท่านอยู่ได้ยังไงไม่ทราบ เราก็เฉย เพราะเขาไม่รู้เรื่องกับเราที่ว่า เราอยู่ได้ด้วยอะไร ก็เราอยู่ได้ด้วยลมหายใจเรา เขาไม่รู้ เขาอยู่ได้ด้วยลมหายใจ เราก็อยู่ได้ด้วยลมหายใจ

นี่แหละพลังของจิต พลังของธรรม ไปตรวจโรค มีแต่โรงพยาบาลใหญ่ ๆ หมอใหญ่ ๆ ทั้งนั้นมาตรวจ เครื่องตรวจเครื่องวัด เขาก็มี เขามาเทียบดูแล้ว เขาบอกว่าเพียงครั้งหนึ่งนี่ตายไปมากต่อมากแล้ว อันนี้มันเลยครึ่งไปอีกเท่าตัว เลยเท่าตัวไปอีก ท่านอยู่ได้ยังไงก็ไม่ทราบ นี่หมอปวดแบบทอดอาลัยตายอยาก นี่ละพลังของธรรมเป็นอย่างนั้น นี่มาพูดให้พี่น้องทั้งหลายทราบ จิตใจดี ๆ อยู่ ธรรมดาร่างกายมันอ่อนเพลีย มันก็อ่อนของมันไป แต่ใจไม่อ่อน ใจมีความผาสุกเย็นใจ สบายยิ้มแย้มแจ่มใส ได้ธรรมดา เหมือนคนไม่มีโรคภัย เพราะใจไม่เป็นโรค เป็นเฉพาะส่วนร่างกายต่างหาก มันต่างกันอย่างนั้นนะ

ขอให้นำธรรมนี้เข้าไปเป็นเครื่องเยียวยาจิตใจ เกิดความไม่สบายขึ้น ให้นึกภาวนาพุทโธ สร้างฐานของจิตให้มั่นคงขึ้นไป โรคภัยไข้เจ็บจะไม่เข้าไปยุ่งมากกวนมาก เอนเอียงแล้ว เดี่ยวก็ล้มเหลว ถ้าไม่มีธรรมล้มเหลวอย่างง่ายตายนะ คนเราให้มีธรรมภายในใจ พุทโธ เป็นของเล่นเมื่อไร พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ รวมอยู่กับคำว่า พุทโธ นี่ทั้งหมดเลย คำว่า พุทโธ คำเดียวนี้ กระทบพระพุทธเจ้าทั่วแดนโลกธาตุมาเป็นเวลานานแล้ว จึงไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย คำว่า พุทโธ ๆ กระทบไปหมด

พระปฏิบัติ ประหยัด มัธยัสถ์ที่สุด

พระท่านอยู่ในธรรมในวินัย ท่านปฏิบัติเพื่อมุ่งมรรคผลนิพพาน ท่านจะประหยัดมัธยัสถ์ที่สุด ไม่มีใครเกินพระ ว่างี้เลย เพราะฉะนั้นพระจึงเป็น สงฆ์ สรรณ คจฺจามิ ของโลกได้ การอยู่ การกิน การใช้ การสอย พระจะไม่มี ความฟุ่มเฟือยเลย

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

สำหรับพระมุงอรรถมุงธรรม มุงต่อมรรคผล นิพพาน ไปที่ไหนเหมือนกันหมด อยู่ง่าย กินง่าย นอนง่าย ใช้อะไร ๆ เท่านั้นพอผ่านไป ๆ นอนก็พอ หลับครอก ๆ ได้ร่มไม้ชายคา กุฏิจะเป็นกระต๊อบ กระต๊อบอะไร ท่านไม่สนใจ หอปราสาทราชมณเฑียร อย่าเอามาให้ท่านดูเลย ท่านไม่สนใจเลยแหละ ที่ไหนสะดวกสบาย สงบสงัด ท่านจะมุงเข้าที่นั่น ๆ นอนที่ไหน ร่มไม้ชายคาที่ไหนก็มี

พระกรรมฐานไม่สนใจปัจจัย ๔

พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ ท่านทำอย่างนั้น พระสาวกท่านดำเนิน มาอย่างนั้น องค์ไหนจะออกจากสกุลใด พระราชามหากษัตริย์มีเยอะ ที่มา บวชในสำนักพระพุทธเจ้า แล้วเสด็จเข้าไปในป่า หายเงียบ กิริยามารยาท อธิษาศัยใจคอ นิสัยต่าง ๆ ของฆราวาสที่เคยเป็นมานั้น สลัดทิ้งหมด เหลือ แต่นิสัยของพระล้วน ๆ ปฏิบัติ มีอะไรกินไป อยู่ได้ อยู่ไป มีอะไรกินไป พอได้ชำระกิเลสวันหนึ่ง ๆ กิเลสนี้เป็นของสำคัญ เอาหนักเอาหนาตรงนี้

เรื่องอาหาร ปัจจัย ๔ มิไม่มี ไม่สนใจ พระกรรมฐานผู้ฆ่ากิเลส จริง ๆ แล้วเป็นอย่างนั้น ไม่สนใจกับปัจจัย ๔ อาหาร การบิณฑบาต จีวร ที่อยู่ที่อยู่อาศัย พักร่มไม้แล้วพอ ชำระแต่กิเลสทั้งนั้น พัดกันอยู่นั้น ทุกข์ ยากลำบากเท่าไร ยิ่งบิณฑบาตเข้าไป กรรมฐานไม่ใช่ไปหาที่หุหุราฟู่ฟานะ

พระกรรมฐานมุงต่อมรรคผลนิพพาน มีทริโอดตัปปะมากกว่าใคร

ถ้าเราทั้งหลายไปหาความสุข ใครได้รับความสุขในโลกนี้ เท่าที่ เราได้ผ่านได้หามาแล้ว จนมาประจักษ์หายสงสัยนี้ก็ถือว่า“ธรรมภายในใจ” และ ผู้ปฏิบัติธรรม เฉพาะผู้ที่มุงอรรถมุงธรรมต่อมรรคผลนิพพาน เช่น พระกรรมฐาน ท่านอยู่ในป่าในเขาจริง ๆ ท่านไม่ได้ไปหานะ ของขลัง ขลังอันนั้นขลังอันนี้ ใครมาเลยยื่นของขลังให้ รูปนั้นเหรียญนี้ มีแต่ ของขลัง พระกรรมฐานท่านมุงอรรถมุงธรรม ท่านไม่ยุ่งเลย ถือเป็นข้าศึก

ด้วยซ้ำไป ท่านจะหาแต่ขลังอยู่ภายใน อยู่ที่ไหนก็สบายๆ รวมแล้วก็คือ พระกรรมฐานนั้นแล คือ ผู้ที่มุ่งต่ออรรถต่อธรรมจริง ๆ

ไปอยู่ในที่นั้น อุดอิมอะไร ท่านยอมรับว่าอวดว่าอิม แต่หัวใจท่าน อิมตลอดเวลาทั้งอรรถกับธรรม หากความสุขที่ไหนจะไม่เจอ จะเจอเฉพาะ ผู้ที่บำเพ็ญอรรถธรรมอยู่ในป่าในเขา เช่น พระกรรมฐาน นี้จะเจออย่าง เต็มซัด แต่ท่านเหล่านี้ ท่านไม่แสดงตัว โลกก็เลยเห็นเป็นผ้าชีริ้วห่อมูตร ห่อคุณไปเสีย เห็นพระกรรมฐานที่มุ่งอรรถมุ่งธรรมเป็นของศรีของล้ำสมัย ของกีดขวางตลาดไปเสีย ไม่ได้เหมือนสินค้าที่เขากำลังวิ่งเต้นบักันอยู่นั้น ส่วนพระกรรมฐานเป็นของที่รกรกตลาดลาดเลา รกตาผู้ตาคน ไม่ได้สะดวง สบายในสายตาของเขา

เขาเห็นพระกรรมฐาน สีผ้าก็สีแก่นขนุน เดินไปก็อย่างว่า เห็น ท่านอยู่ในป่าในเขา มองข้ามไปหมด เพราะกิเลสพาให้มองข้าม กิเลสยก ตัวขึ้นสูงยิ่งกว่าธรรมแล้ว ก็จมลงไป ผู้ที่หาความสุขได้จริง ๆ ก็คือผู้เช่นนั้น ท่านอยู่ที่ไหน ท่านอยู่เงียบ ๆ สบาย แต่ใจกับธรรมรื่นเริงตลอด

เฉพาะเมืองไทยเรานี้ก็คือ วงกรรมฐานที่ท่านหาอรรถหาธรรม ตามทางของศาสดาจริง ๆ เพื่อมรรคเพื่อผลจริง ๆ ท่านจะเป็นผู้มีอิทธิ โอตตปปะมากยิ่งกว่าใคร ความระมัดระวังสำรวมตัวเอง ท่านมีตลอดเวลา ระวัง ก็คือ ระวังบาป อะไรที่จะผิดจะพลาด ท่านปิดออก ๆ ทันที้ แล้ว สั่งสมแต่คุณงามความดีเข้าสู่ใจ อยู่ที่ไหนท่านก็เย็น

พระกรรมฐานไม่สนใจวันเกิดยิ่งกว่าอรรถกว่าธรรม

วันเกิดของเราไม่เคยสนใจนะ มาเริ่มมีเอาตอนช่วยชาติว่าเป็น วันเกิดหลวงตาบัว สุดท้ายจะให้เป็นวันเกิดหลวงตาบัวทุกปีไปเลย แต่ก่อน ไม่เคยมี เรื่องอรรถเรื่องธรรมที่เราหมั่นอยู่ภายใน มันหนักยิ่งกว่านี้ เกินกว่าที่จะมาคิดถึงเรื่องวันเกิดวันนั้นวันนี้ คืออันนี้มันหมั่นตัวอยู่ มันมี น้ำหนักมากกว่า มันไหลเข้ามาทั้งหมด เลยลืมวันเกิดวันตาย มันอยู่กันด้วยกัน

ทั่ว ๆ ไปนั้นถูกต้องเหมาะสมแล้ววันเกิด ระลึกถึงชาติของตน

๖๖

ที่เกิดมาด้วยบุญด้วยกุศล เมื่อเป็นเช่นนั้น เราชะลึกถึงวันเกิด ทำบุญวันเกิด เสริมบุญกุศลของเรา ที่หนุนมาให้เราเกิดเป็นมนุษย์ให้สูงยิ่งขึ้น ถูกต้อง ส่วนทางพระ เช่น อย่างพวกพระกรรมฐาน ท่านหมุนทางนี้มากกว่าสิ่งเหล่านี้ เลยไม่ได้ระลึกถึง หมุนตัวอยู่ภายใน อันนี้มีน้ำหนักมาก หมุนลงจุดนี้ ๆ

เรื่องการเกิดนี้ ไม่ว่าจะเกิดง่ายหรือเกิดยาก ก็อยู่ที่อำนาจของกรรมด้วยกัน เกิดง่ายเกิดยากก็พอกัน คือคำว่ายากนี้มันก็หมุนไปทางดีเสีย ถ้าเกิดมาทางกำเนิดที่ดี ๆ ก็เกิดได้ยาก คือหาคุณธรรมความดีที่จะพาให้ตนไปเกิดในสถานที่เหมาะสมอย่างนั้น มันหายาก เพราะตัวเองไม่หาแล้ว ตัวเองไปเกิดก็เกิดยาก ถ้าตัวเองหาแล้ว เกิดได้ง่ายทางดี ทางชั่ว มันง่ายตลอด เพราะเป็นเครื่องกดถ่วงลง เหมือนน้ำไหลโจนลงจากภูเขา ตกบับมันไหลลงง่าย ๆ นิดเดียว แต่ที่จะให้ขึ้นสูงนี้ต้องมีเครื่องคูดขึ้นไป เรื่องความดีก็เหมือนกัน ทำยาก ๆ

พระกรรมฐานรักษาป่าไม้

วัดป่าท่านสงเสริมต้นไม้อปลูกต้นไม้อรักษาต้นไม้อเต็มไปหมดที่ไหน ๆ ก็ตาม แม้ที่สุดพวกป่าไม้เขายังถวายเป็นความสะดวคณะนี้ก็รักษาป่าไม้ได้ดี พระรักษาได้ดีกว่าประชาชน กว่าเจ้าหน้าที่รักษา

ไม้อใช้ดูถูกเจ้าหน้าที่ณะ เจ้าหน้าที่รักษามันมีที่ลับที่แจ้ง เวลาเจ้าหน้าที่ไปเขาก็ไม่มา เวลาเจ้าหน้าที่ผ่านไปบับ เขาก็เข้ามาแล้ว ส่วนทางวัดไม่มีที่แจ้งที่ลับ เพราะความเคารพ เขาไม่กล้าเข้ามา

ดูชึ วัดผาแดง เตี้ยวนี้เต็มไปหมด วัดกุสังโฆ ก็เหมือนกัน เหล่านี้ป่าหนาแน่นไปหมดเลย ตั้งแต่เจ้าหน้าที่รักษาอยู่นั้น โอย เขเอาช่องนั้นเขเอาช่องนี้ เขเอาอยู่ตลอด เจ้าหน้าที่ก็ไม่ทราบจะรักษาหวาดไหวได้ยังไง

มันกว้างแสนกว้าง ที่นี้พอมอบถวายให้พระอยู่บำเพ็ญสมณธรรม ก็เป็นอันรักษาไปในตัวเสร็จ เขาก็ไม่กล้ามายุ่งนะ แนะอย่างงั้นนะ

คนเรา ถ้าใจเคารพแล้วมันก็เรียบไปหมด ถ้าใจไม่ลงเสียอย่างเดียวเท่านั้น อะไรก็อะไรเถอะ คนเรานะ เพราะฉะนั้นจึงรวมอยู่ที่ใจ พระพุทธเจ้าสอนลงที่ใจ เพราะใจเป็นผู้ที่จะรับผิดชอบ ถูก ดี ชั่ว ต่าง ๆ อยู่ตรงนี้หมด พอใจนี้ได้รับการอบรมทางที่ถูกที่ดีแล้ว ก็หมุนตัวไปทางดี ทุกสิ่งทุกอย่างแสดงเป็นกิริยาไป ภายนอกก็ดีไปหมด นั่น ขึ้นอยู่กับใจ

เราเห็นได้ชัด แต่ก่อนเขายังไม่เห็นคุณค่าของวัด พระกรรมฐานไปอยู่ที่ไหนถูกไล่ แล้วแต่ก่อนมันมีพวกป่าอยู่ด้วยรวมหัวกันเลย พวกป่าไม้ก็เป็นลูกน้องของพวกป่าอีกทีหนึ่ง ที่นี้ก็ทำลายวัดทำลายป่าไปหมด อย่างทางดงศรีชมภู หมด พวกป่าอยู่เยอะแฉะนั่น หมด เดี่ยวนี้ก็เป็นที่ เป็นสวนไปหมดแล้ว เหลือแต่คำว่าดงศรีชมภู ไม่มีดง หมด แฉะนั้น พวกป่ามีเยอะทำลาย ประชาชนเขาก็ไม่กล้าชื้อ เพราะคนหนึ่งมีปืน มันยิงเอาๆ ยิ่งแล้วก็จับตัวไม่ได้ จับมือใครดมก็ไม่ได้ ครั้นต่อมาก็ค่อยเห็นคุณค่าของวัด

อย่างเช่นวัดท่านจวน (ภูทอก) ก็ถูกเขาไล่ ออกทางหนังสือพิมพ์ประกาศ ลั่น โจมตีพระ ไม่มีความจริงพวกนี้ หนังสือพิมพ์ ก็พวกนั้นล่ะ เขาจ้างมาจนกระทั่งเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค ได้ไปดูนะ เขาออกทางหนังสือพิมพ์ ไปดูก็ไม่มีอะไร แต่เขาหาอุบายวิธีโจมตีท่านว่า ท่านทำลายป่า ท่านไม่ได้ทำลาย นี่ล่ะ มันสวนกันอย่างนี้ ท่านไม่ได้ทำลายอะไรเลย คือพวกนั้นล่ะพวกทำลายป่า พวกโจมตีท่านทำลายป่า ครั้นเข้าไปแล้วเห็นแต่กองไม้เต็มไปหมด มีแต่พวกนี้ก็กินอยู่ในนั้น

ในหลวงนมัสการหลวงปู่จวน

๖๘

อู๋ย ทูเรศนะพูดถึงเรื่องเจ้าหน้าที่ทุจจริตนี้ แหม สลดสังเวชเหมือนกันเรา ไปที่ไหนๆ เวลาไปดูอันนั้นมาแล้วเรื่องสงบไปเลย ในหลวงท่านเสด็จด้วยนี่ เพราะมันดังมากต่อมาก ท่านเสด็จไป ท่านพระราชทานเงินไม่ใช่หน่อยๆ ให้กันน้ำ เสด็จไปทอดพระเนตร ทรงเห็นสระใหญ่ของท่านใหญ่โตมาก ท่านเลยพระราชทานเงินช่วยอีก นั่นอย่างนั้นนะ ภาษาของเรา เรียกว่า แทนที่จะไปไล่ คือท่านเสด็จไปทอดพระเนตรเฉย ๆ

เรื่องราวมันดังมากคราวนั้น ดั่งออกหนังสือพิมพ์ล้นโลกไปเลย พระกรรมฐานทำลายป่า ร่ำลือเทียว นี่เห็นไหมเขาโจมตีพระ ร่ำลือเลยพวกที่ทำลายป่านั้นแหละเป็นพวกโฆษณา ผู้ที่ว่าทำลายป่า คือพระท่านไม่มีอะไร อย่างนี้ซิ โลกสกปรก

สัตว์ป่าสนิทกับพระกรรมฐาน

ส่วนมากสัตว์นี้มักจะคอยอาศัยกับพระกับวัดนะ สัตว์ประเภทไหนไม่พ้นที่จะเข้ามาแอบอาศัยพระจนได้ เราทราบไหมว่าสัตว์เหล่านี้ทำไมจึงมามีความสนิทสนมกับพระ พิจารณาซิอย่าดูผิวเผินซิ มีสิ่งที่ฝังใจสัตว์ คือ สัตว์จำได้โดยหลักธรรมชาติของมันเอง พระไปอยู่ที่ไหน ไม่ว่าสัตว์ประเภทใดจะมาแอบ ๆ แอบอยู่ข้าง ๆ แต่กิริยากลับ ไม่ให้จับดี ๆ เขาเร้นอยู่ตามข้าง ๆ อยู่ข้างนอกไม่ได้ ถูกเขาทำลาย วึ่งเข้ามาแอบ

ยิ่งพระกรรมฐานด้วยแล้ว ทราบนิสัยของสัตว์ป่าได้ดี ไปที่ไหนมันก็แอบเข้ามาๆ เป็นเองของสัตว์นะ คือ เขาเคยกับพุทธศาสนา มาเป็นกับเป็นกลับจะว่าไง เพราะพระพุทธเจ้าตรัสรู้มาเรื่อยๆ แล้วสัตว์เหล่านี้เวียนเกิดเวียนตาย เปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติ มาเกิดเป็นมนุษย์ได้บวชในพระพุทธศาสนาไม่รู้กี่ครั้งนะ พอมองเห็นผ้าเหลือง มันจะซึ้งภายในใจ ๆ เพราะมันเคย

นี่พูดถึงเรื่องสัตว์ ตั้งแต่ศาสนาเขาก็รู้ สถานที่ร่มเย็น บุคคลที่ ร่มเย็นก็รู้แหละ เขาไม่รู้ล่ะ ศาสนา ไม่ศาสนา แต่มันซึ่งในใจเขา ตายใจ ๑ กรรมฐานนี้รู้เรื่องของสัตว์ป่าได้ดีจริง ๆ ถึงขั้นดีมากกว่าได้ อย่างสมัย พ่อแม่ครูจารย์นี้เรียกว่าขั้นดีมาก เพราะสัตว์เต็มดงเต็มป่า มันอาศัยยั่วเย้า อยู่กับคนเลยเหมือนสัตว์บ้านนะ ท่านว่าอย่างนั้นนะ มันกลัวคนเมื่อไร เพียงแต่ไม่ให้จับเท่านั้นล่ะ กลัวอำนาจเท่านั้นเอง ไม่ได้กลัวจะฆ่านะ กลัวอำนาจ เพราะมนุษย์มีอำนาจมาก ไปไหนสัตว์กลัว

นั่นล่ะระยะหลวงปู่มันนี่ เป็นระยะที่ร้อยเปอร์เซ็นต์สำหรับสัตว์ป่า แล้วท่านก็รู้นิสัยของสัตว์ร้อยเปอร์เซ็นต์เหมือนกัน เพราะอยู่กับสัตว์ตลอด ไปที่ไหน ไม่มีคำว่าสัตว์ไม่มีนะ เต็มไปหมด ป่าเขาลำเนาไพรที่ไหนเต็ม ไปหมด พวกสัตว์ พวกเนื้อ พวกเสือ พวกช้าง มีเป็นแห่ง ๆ ไม่ทั่วไป เหมือนสัตว์อื่น ช้าง ถัดลงใหญ่ ๆ ทำเลดี ๆ แล้วมีเยอะ แต่สัตว์เหล่านี้ มีอยู่ทั่วไป

สมัยเรามานี้ก็ยังมีสมบูรณ์อยู่ในขั้นนี้แหละ ชั้นหลวงปู่มันนั่นสมบูรณ์ เต็มเหนียวเลย ของเรานี้เรียกว่าจะลดลงบ้าง ที่ว่ายังสมบูรณ์ก็คือว่าป่า ยังเต็มเหนียว สัตว์ป่าทั้งหลายเต็มไปหมดนะ เราเอง เราก็ก่อนไม่เคยคิดว่า ป่าเหล่านี้และสัตว์เหล่านี้จะถูกทำลาย เพราะไปไหนมันก็เหมือนกันหมด ไม่มีใครจับใครจอง ว่าเป็นที่ของใคร ๆ ใครอยู่ที่ไหน ก็ทำไรทำนาเฉพาะ พอกิน ๆ

การซื้อการขายไม่มี การคมนาคมไม่มี การซื้อการขายก็ไม่มี สัตว์ ก็ไม่ถูกทำลาย ต้นไม้อะไร ๆ นี้ก็ไม่ถูกทำลาย ก็อยู่ตามธรรมชาติของเขา บ้านนี้นาน ๆ ไปถึงจะเจอ บางทีไปตั้งวัน บุกป่าไปตั้งวัน ไปเจอบ้านไม้ที่ หลังกาเรือนอย่างนั้นนะ นอกนั้นเป็นดงเป็นป่า สัตว์เต็มไปหมดเลยนะ เรานับไม่ได้ว่าเป็นสัตว์ประเภทใดบ้าง ก็สัตว์ประเภทที่เราเคยรู้เคยเห็นนั่นแหละ มันหากหลายประเภทนะ ในป่าในดงจริง ๆ มีหลายประเภทนะ สัตว์

๗๐

อ้อย เห็นสัตว์แล้วหน้าทุเรศนะ เราไม่เคยคาดเคยคิดว่าจะฉิบหายไปนะ ไปที่ไหนมีแต่ป่าแต่ดง นึกว่าถ้าคนไม่เคยเห็นทุ่งเห็นนาแล้ว จะว่าเมืองไทยนี้มีแต่ป่า เข้าป่าแล้วหายเงิบเลย เป็นเหมือนฟ้าครอบไปเลยนะ ป่าเป็นเหมือนฟ้าครอบไปเลย มันดงหนาป่าทึบ ไม่เคยคิดว่ามันจะฉิบหาย บ้านเมืองไม่มี ผู้คนไม่มี เดียวนี้ไปดูซิที่ว่านี้ หมดเลยนะ ไม่มีเหลือ ป่าก็หมด สัตว์ไม่มีเหลือเลย หมดเลย

พระกรรมฐานช่วยชาติ

หลวงปู่ลี กราบถวายทองคำ ๑ กิโล ไม่ใช่เล่น ธรรมลี ออกจาก วัดผาแดงไปนาน กลับมาได้ทองคำ ตั้ง ๑ กิโลกรัมกับ ๒๖ บาท เงินไทยได้ ๑๓,๕๐๐ บาท เงินสหรัฐ ๒ ดอลลาร์ อนุโมทนานะนี้ (สาธุ) ผาแดงนี้มาเรื่อย

ภูสังโฆ ผาแดง ทางหนองกอง ทางไหน อ้อย มาทุกแห่ง แต่ที่จำนวนมาก บ่อยที่สุดก็คือ ผาแดง ภูสังโฆ (วัดป่าภูสังโฆ) หนองกอง (วัดป่าหนองกอง) มาเรื่อยละ ตามกำลัง ไม่ใช่ท่านเหล่านี้ตระหนี่ถี่เหนียวนะ

พระกรรมฐานไม่มีตระหนี่ถี่เหนียว มีเท่าไรให้หมดเลย แสดงน้ำใจอย่างบริสุทธิ์ ท่านมุ่งต่อธรรมอย่างยิ่ง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นจึงไม่มีคำว่าตระหนี่ พระกรรมฐานไม่ตระหนี่ กรรมฐานมุ่งธรรมมุ่งธรรมจริง ๆ ท่านไม่ตระหนี่ อย่างนั้นละ ตรงไปตรงมาได้อะไรมาก็ทำประโยชน์

เช่น เราในฐานะที่เป็นอาจารย์พาช่วยชาตินี้ บรรดาวงกรรมฐาน อยู่ที่ไหนมาหมด รวมเล็กรวมน้อยกันมา คิดดูเวลาตั้งรากฐานที่แรกช่วยตั้ง ๔๐ กว่ากิโล โนน่นะ ของเล่นหรือนี้ รวมพระกรรมฐานมานั่งเต็มหมด ทั้งญาติทั้งโยม ทั้งกรรมฐานจากที่ต่าง ๆ มารวมกันปีนั้น เราจำได้ว่า ๔๐ กว่ากิโลทองคำนะ คราวนั้นเป็นคราวเริ่มแรกของพระกรรมฐานที่ช่วย

รวมหัวกันมารวมในอาจารย์ซึ่งเป็นหัวหน้านี้ออกช่วยโลก ทองคำได้ถึง ๔๐ กว่ากิโล ของเล่นเมื่อไร จากนั้นมาก็เรื่อยมาอย่างนี้แหละ มาเรื่อยๆ วงนี้ล่ะช่วยมาก วงกรรมฐาน

ความห่วงใยวงกรรมฐานของหลวงตา

นี่กำลังเหลวแหลกไปทุกวัน ทุกเวล่ำเวลา ละนะ กรรมฐานเราไปไหน เดี่ยวนี้จะถือ “โลกามิส” เป็นสิ่งที่เลิศเลอยิ่งกว่ามรรคผลนิพพาน ยิ่งกว่า การประพฤติปฏิบัติ ความตั้งอกตั้งใจที่ได้ตั้งมา ตะเกียกตะกายมานั้น เดี่ยวนี้ มันทุ้มลงไปให้กิเลส ขึ้นเหยียบย่ำทำลายไปหมดแล้วนะ

โลกามิส ฟังซิ สกุกาโร กาปุริส หนุตี ลากสักการะมันฆ่าคนโง่ พุดง่าย ๆ แผลออกให้เห็นชัด ๆ อย่างนี้ซิ ปลาตายเพราะเหยื่อล่อ ปลาโง่ตายเพราะเหยื่อล่อ ภิกษุเราก็ตายเพราะความโง่ เพราะความเห็นแก่ โลกามิสดีกว่ามรรคผลนิพพานนั่นเอง ถึงเป็นอย่างนั้น ถ้าลงเห็นมรรคผล นิพพานดีกว่าสิ่งเหล่านี้แล้ว เหตุใดสิ่งนี้จะมาเหยียบย่ำทำลายหัวใจได้

อันนี้เป็นแต่เพียงเครื่องอาศัย ท่านถึงเรียกว่าปัจจัย ๆ เครื่องอาศัย ไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น สิ่ง que เลิศเลอที่สุดที่มุ่งอยู่อย่างแรงกล้า พระพุทธเจ้า ท่านทรงสอนลง ก็สอนลงเรื่องธรรมเรื่องหัวใจ ให้หลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลาย ที่เหยียบย่ำทำลายอยู่ตลอดเวลานี้เท่านั้น แล้วสิ่งเหล่านี้ไม่เป็นกิเลสจะเป็นอะไรไป หลงไปนิดหนึ่งก็เป็นแล้ว พวกกันจำนะ

จะหมดแล้วนะวงกรรมฐานเวลานี้ จะเป็นกรรมฐานหากินไปแล้ว เป็นแล้วนะเวลานี้ เป็นกรรมฐานหากิน หาซุ่มหาซ่อน กินนั้นกินนี้ อยู่งั้น นอกจากนั้นก็เอาครูอาจารย์ไปประกาศขายกินอีก ช่วยขายกิน หากินได้ง่าย เอาครูอาจารย์ไปขาย พวกกันจำ หลังไหลลงไปกรุงเทพฯ โน่นแหละ ไปก็ไม่อะไร สะพายย่าม ดีไม่ดีเงินจะเต็มย่ามนะ มันจะเป็น แล้วนะเดี๋ยวนี้ หรือเป็นแล้ว เราก็กินไม่ทราบได้

๗๒

นี่เลขขนาดนั้นนะกรรมฐานเรา มันจะเลวลงขนาดนั้นนะ มันน่าทุเรศจริง ๆ แล้วคำว่าสายพ่อแม่ครูจารย์มัน ๆ นี้ จะต้องออกหน้า ๆ ตลอดเวลา เพราะเป็นการเบิกทางหากินได้ง่าย ๆ กว้างขวางออกไป อันนี้อันหนึ่งนะ ให้พากันจำเอาไว้

ภัยของพระกรรมฐาน

เวลานี้วงกรรมฐานรู้สึกว่าจะคับแคบเข้ามาทุกที ๆ ผมนี่อดวิตกวิจาร์ณไม่ได้ แล้วยิ่งเวลานี้กิเลสมันมาแบบลึกลับมาเรื่อย ๆ ท่านทั้งหลายเห็นไหม เรื่อง หนังสือพิมพ์ ก็รู้แล้วว่า เป็นเรื่องโลก เรื่องสงสาร เรื่องกิเลส โดยประการทั้งปวง ใครก็ทราบแล้ว ผู้ปฏิบัติธรรมจริง ๆ แล้ว จะไม่สนใจกับข่าวคราวของโลกเหล่านี้เลย

เพราะเป็นข่าวของกิเลส ตั้งแต่ไม่มีหนังสือพิมพ์ กิเลสมันก็ดีขึ้นมาภายในใจ ให้เป็นข่าวเป็นคราวขึ้นมาสด ๆ ร้อน ๆ จนได้อยู่ที่นั่นแหละ

จากนั้นก็ยังมี วิทยุ ก็เป็นข่าวคราวของโลกทั้งนั้น เหล่านี้ที่กล่าวมานี้ ฟัง นี่ขึ้นมาสองกษัตริย์แล้วนะ จากหนังสือพิมพ์แล้วก็มาวิทยุ ฟัง ข่าวนั้นข่าวนี่ มีแต่เรื่องกิเลสค้นหา เข้ากับความเพียรของผู้ปฏิบัติธรรม เพื่ออรรถเพื่อธรรมไม่ได้เลย

ที่นี้ก้าวเข้ามา ก้าวที่สามก็ เทวทัต โทรทัศน์ วิดีโอ นี่เป็นตัวยุสำคัญมากที่สุด เป็นสื่อเป็นทางให้ดูให้ดม ตามกลิ่นอันนี้ไปเรื่อย ๆ เพราะมันจะแจ่มมากขึ้น ส่งเสริมกิเลสได้ดีมากขึ้นเป็นลำดับลำดับ นี่เป็นกษัตริย์องค์ที่สาม กษัตริย์วิภูจักร พอโทรทัศน์วิดีโอขึ้นแล้ว มันก็ต้องมองหาตนหาตัว หาเนื้อหาหาหนัง หาตัวจริงของกิเลสละที่นี้ มันก็เสาะแสวงไปตามที่ เทวทัตวิดีโอขึ้นทางบอกแล้ว

อันดับที่สี่นี้คือ ไทรศัพท่มือถือ อันนี้คือขาดได้เลยพระเจ้า สีกษัตริย์มารวมอยู่กษัตริย์ที่สี่ ที่เป็นโทษหนักมากที่สุด เริ่มบีบเข้ามาในวัดก็เป็นเรื่องที่ว่าหาเรื่องหาราว สร้างเรื่องสร้างราว สร้างโรงงานโรงการยุ่งเหยิงวุ่นวาย มีแต่เรื่องกิเลสล้วนๆ เข้ามาสู่หัวใจตลอด หาความสงบไม่ได้ ถ้าลงได้มีไทรศัพท์ ไทรศัพท์กับหูกจะจ้องกันอยู่เหมือนโลกทั่วๆ ไปดูไม่ได้นะ พระเจ้า ถ้าลงมีไทรศัพท์มือถือแล้ว เขียนไปตายให้เลย ไม่ต้องเขียนอย่างอื่นแหละ

ไทรศัพท์มือถือ ท่านทั้งหลายเข้าใจไหม บทเด็ดขาด มันเป็นอย่างนี้จับไทรศัพท์เข้ามาใส่หูเท่านั้น นัดกันไปที่ไหนก็ได้นี่นะ เรื่องหญิงเรื่องชายเรื่องกามกิเลสอยู่ในบทนี้ เป็นบทที่ตัดคอพระเจ้าขาดสะบั้นไปเลย ไม่มีหิริโอตตปปะ อย่าเอามาถาม อย่าเอามาพูดกันเลย ตัวนี้เป็นตัวสังหารขาดเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่ก้าวเข้ามาสู่มือของเรา ตัวนี้ร้ายแรงมาก วัดนี้จะมีไม่ได้นะ ให้จำทุกคน

ใครต่อต้านเอาเข้ามา ให้หนีจากวัดทันที จะเข้ามาวัดนี้ไม่ได้ เรื่องราวจะมีอะไร ก็พูดติดต่อกับประชาชนญาติโยม เราอย่าถือเอาสิ่งเหล่านี้มาเป็นเจ้าของ เป็นเรื่องใหญ่เรื่องโตที่จะสังหารศาสนาของเราและตัวของเรามากที่สุดเลย ไทรศัพท์จับบีบ นัดไปที่ไหนก็ได้เข้าห้องเข้าหับ เข้าที่ลับที่แจ้งอะไรไม่สำคัญ นัดกันได้ พูดกันได้สบายระหว่างหญิงกับชาย ระหว่างผู้หญิงกับพระ อันนี้ร้ายแรงมากที่สุด นี่เรียกว่าโทษประหารชีวิตอยู่ในกษัตริย์จุดสุดท้าย เพราะฉะนั้นในวัดนี้จึงมีไม่ได้เด็ดขาด ฟังแต่ว่าเด็ดขาด ใครต่อต้านหามาแล้ว ชับไล่หนีจากวัดเลยนะ นี่ไม่ใช่ธรรมดา

ถ้ามีความจำเป็นให้ติดต่อกับเขาก็ได้ จำเป็นมันก็มีกิเลสแทรกอยู่นั่นแหละ แต่มันก็จำเป็นที่จะได้พูดอยู่ ชาวคราวเรื่องราวอะไรต่ออะไรอย่างนี้ยังพูดได้ แต่จะเอาเหล่านี้มาเป็นเจ้าตัวการตัวงาน เป็นโรงงานภายในวัดนี้ เรียกว่าเอาเพชรฆาตมาสังหารพระเจ้าทั้งวัดเลย จะไม่มีอะไร

๗๔

เหลือเลย ถ้าลงได้จับโทรศัพท์ขึ้นมาเป็นเจ้าของแล้วเท่านั้น หมด พระไม่มีเหลือเลย ในวัดป่าบ้านตาดนี้ ก็ร้างหมดทั้งวัดเลย เพราะฉะนั้นจึงว่ามีไม่ได้นะ ให้ทุกท่านจำไว้ให้ดี

วัตถุมงคล คือ ภัยของพระกรรมฐาน

ด้านวัตถุมงคลเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นอันตรายต่อ เจาะอย่างยิ่งต่อจิตตภาวนาของพระ ต่อพระกรรมฐานของเรา วัตถุมงคลนี้เคลื่อนไหวไม่รู้เนื้อรู้ตัวเลยว่า วัตถุมงคลนั้นคือ ตัวภัย ถือเป็นความสะกดสลายทุกสิ่งทุกอย่างไปหมดด้วยกัน กิเลสก็แฝงไปตลอดเวลา ไม่ว่าจะสถานที่อยู่ ที่กิน ที่หลับ ที่นอน เรื่องกิเลสก็จะแฝงไป ๆ

ธรรมชาติแท้ ๆ ท่านไม่มีอะไร ท่านไม่ยุ่งนะ วัตถุมงคลที่ท่านไม่ยุ่ง คิดดูซิ ใส่เข้ารกขุมลุ่มไม้ นั้นเห็นไหมล่ะ ถ้าวัตถุมงคลก็เป็นอย่างนั้นไปเสีย ไม่ได้วัตถุมงคลหรรษาฟูฟัว ทุกสิ่งทุกอย่างเต็มบ้านเต็มเมืองเหมือนทุกวันนี้ ในวัดในวานี้ ไม่ต้องพูดละ เป็นส่วนเป็นถ่านของกิเลสทั้งหมดเลย พูดให้ชัดเจนตามอรรถตามธรรม ตามความรู้สึกรู้ใจ ได้พิจารณาและปฏิบัติมาอย่างนี้

มันไม่ได้ค้นหาค้นกับวัตถุมงคล มันเห็นว่าเป็นตัวภัยตลอดเวลา ธรรมแท้เป็นอย่างนั้น ไม่ค้นกับสิ่งเหล่านี้ สิ่งที่มีพอเป็นพอไป อาศัยเป็นกาลเป็นเวลาเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้นแหละ นั่นล่ะ คือ ธรรม ไ้แบบหรรษาฟูฟัว ฟุ่มเฟือย ลืมเนื้อลืมตัว เอาวัตถุมงคลเหล่านั้นเป็นอารมณ์ของใจไปเสีย แทนที่จะดูหัวใจตัวด้วยสตินี้ไม่มี นี่เลวลงขนาดนั้นละพระกรรมฐานเรา มันขวางตลอดเวลาละ ผม(หลวงตา)ไม่พูดเฉย ๆ เพราะฉะนั้นในกุฏิผมจะเอาอะไรไปหรรษาฟูฟัวไม่ได้ ผมป่าเข้าป่าหมด มีแต่เรื่องของกิเลส ในส่วนในถ่านตบแต่งเสีย โธ เครื่องทำความสะอาดในถ่าน ก็ไม่ทราบก็เครื่องก็อย่าง นี้เรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ

ที่ไหน ๆ รอบตัวมีแต่เรื่องของวัตถุมงคล ๆ จิตตภาวนาไม่มี นี่สำคัญมากนะ โธ จนจะดูไม่ได้ ผมพูดจริง ๆ คือ มันเห็นชัดขนาดนั้นนะ แต่ธรรมะรู้เห็นไม่ได้เหมือนโลก ไม่อยากพูด อยากคุย อยากโอ้อวยกวอด ไม่มี

มีก็เหมือนไม่มี ไม่ผลึก ไม่ตัน ไม่กด ไม่ถ่วง เรียกว่า พอดีตลอดเวลา จึงเรียกว่า ธรรม ไม่กวนใจ คือ ธรรม ถ้ากิเลสแล้วกวนทั้งนั้นแหละ กวนตลอดเวลา มีมากมีน้อยกวนตลอดเวลา นี่คือ กิเลส ถ้าธรรมแล้ว ไม่กวน รู้มาอย่างน้อย ก็รู้้อย่างนั้นแหละ ไม่กวนนะ

นี่วงกรรมฐานจะแคบเข้า ๆ นะ พระกรรมฐานเราก็จะตื่นตามโลก ตามสงสาร ตามความนิยมของกิเลสไปหมด ด้านวัตถุละสำคัญ เออะอะ ก็สร้างนั่นสร้างนี่ แหม มันชัดจริง ๆ นะกับเรา ศาสนาท่านก็สอนเอาไว้แล้ว ไม่มีวัตถุใดที่จะเข้าไปยุ่งเหยิงวุ่นวายกับการภาวนาของพระ ในครั้งพุทธกาล ดำรับตำรามืออยู่ เห็นด้วยกันทุกคน

การก่อสร้างเป็นข้าศึกต่อการภาวนา

การก่อสร้างกับพระ ไม่ว่าจะครั้งพุทธกาล ไม่ว่าจะครั้งไหน ๆ มาตามหลักกรรมหลักวินัยเป็นความสะดวก พระพุทธเจ้าไม่เคยส่งเสริมในการก่อสร้างทางด้านวัตถุนะ มีแต่ส่งเสริมการก่อสร้างในด้านจิตใจทั้งนั้นแหละ บวชแล้วไล่พระเข้าอยู่ในป่า รุกขมุลเสนาสน์ ฟังชיתה นิสสัย ปพพชชา ตตถ เต ยาวชีโว อุตสาโท กรณีโย นี่เป็นอนุศาสน์ข้อสำคัญขั้นต้นเลย ไม่ว่าพระองค์ใดจะต้องได้รับโอวาทนี้ทุกองค์ ไม่มีเว้นแม้แต่องค์เดียว สำคัญไหมฟังซิ

จากนั้นก็ ปิณฑิยาโลปโกชน บิณฑบาตหาเลี้ยงชีพมาด้วยกำลังปลีแข้งของตน ได้เท่าไรมาก็ฉันเท่านั้น ๆ แล้วเสนาสนะ ท่านก็บอกแล้วอย่างว่า รุกขมุลเสนาสน์

ยาแก้โรคแก้ภัยก็มี มะขามป้อม จันยาดองด้วยน้ำมูตร ไม่เห็นยุ่งเหยิงวุ่นวายอะไร นี่จามพิก หมอไม่มา วึ่งหาหมอแล้ว มันบ้า พวกกรรมฐานเราทุกวันนี้ เป็นอย่างนั้นนะ มันอ่อนไปหมด ถ้าเรื่องของอรรถของธรรม ถ้าเรื่องของกิเลส แข็งแกร่ง ๆ ไปตลอดเวลา ดูจนจะดูไม่ได้นะ เราพูดจริง ๆ เวลานี้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย แต่ก่อนเราเคยใช้มาอย่างไร บัดนี้เป็นอย่างไร ใจของเราแต่ก่อนเคยใช้มาอย่างไรกับโลกกับสงสาร เวลานี้ใจมัน

๗๖

เป็นยังไง มันเอามาเทียบเคียงกันหมดทุกสิ่งทุกอย่าง มันจะพูดไม่ได้ยังไง
การก่อสร้างเป็นข้าศึกต่อการภาวนามากเท่าไร? มาก ครั้ง
พระพุทธเจ้า ท่านไม่สนใจการก่อสร้างนะ เห็นที่สร้าง นางวิสาขาสร้าง
วิหารหลังหนึ่งถวายพระพุทธเจ้าชื่อ “บุพพาราม” อันนั้นท่านรับสั่งให้
พระโมคคัลลาน์มาเป็นผู้คอยดูแล พระโมคคัลลาน์ก็เป็นพระอรหันต์
จะเสียหายอะไรใช่ไหม ท่านก็เป็นผู้คอยมาดูแลแนะนำพวกช่างเท่านั้นเอง
นอกนั้นไม่เห็นมี

ไปที่ไหนเป็นยังไงอยู่ป่านั้น เป็นยังไงอยู่เขาภูกันนั้น เป็นยังไงอยู่
ถ้ำนั้น ภาวนาเป็นยังไง ๆ ท่านว่านั่นนะ ในตำราเปิดไว้อย่างนี้เลย ไม่ได้
ว่าตรงนั้นกุฏิใหญ่ขนาดไหน วิหารใหญ่ขนาดไหน ท่านไม่เห็นพูด ศาลา
ก็ชั้นก็ห้องก็ทับ ท่านไม่เห็นถามหา มีแต่เป็นยังไงภาวนา ๆ นั้น จิตมัน
เป็นยังไง ทางนั้นก็ทูลออกมา ถวายธรรมะออกมา ท่านก็แก้ปับ ๆ ๆ ไล่
เข้าป่า ๆ อย่างนั้นตลอดเวลา

นี่ผู้ท่านเสาะแสวงหาบรรดาผล ท่านไม่ได้หุรหราช้างนอก แต่ท่าน
หุรหราช้างใน สมานธิ ปัญญา ของท่าน เรื่องมรรคผลนิพพานหุรหราช้าง
สว่างจ้าภายใน ข้างนอกอยู่ที่ไหนอยู่ได้สบาย อยู่น่าย กินง่าย นอนง่าย
ไปง่าย ไม่มีใครเกินผู้มุ่งธรรม

พระก่อสร้างยิ่งร้ายกว่าประชาชนเขาสร้างนะ เพราะพระไม่มีเงิน
ก่อสร้างอะไรก็วิ่งไปหารบกวณประชาชน เลยกลายเป็นศาสนาพระเณร
รบกวณประชาชนไป ศาสนากวนบ้านกวนเมือง พระเณรกวนบ้านกวนเมือง
ไปเสีย ไม่ได้กวนกิเลส ซึ่งเป็นตัวยุ่งเหยิงภายในหัวใจ ฟาดมันแตก
กระจายออกไปจากหัวใจ ครั้งพุทธกาลท่านกวนกิเลส ตีกิเลสนะ พวกเรา
มีแต่ให้กิเลสกวนเรา นี่สำคัญมาก

การก่อสร้างจึงไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย สำหรับพระผู้มุ่งธรรมมุ่งธรรม
อย่างผู้ ท่านนั้นพอ ต้องตัดกันอย่างขาดสะบั้นเลย ถ้าเป็นผู้มุ่งธรรม
มุ่งธรรมมรรคผลนิพพานแล้ว เรื่องการงานเกี่ยวกับด้านวัตถุ อย่างผู้

คำเดียวพอ ตัดขาดสะบั้น จากนั้นให้มีแต่กิริยาของจิต ซึ่งหมุนตัวเป็นเกลียวอยู่ภายใน ระหว่างสติกับปัญญาพัดกันกับกิเลส ซึ่งเป็นตัวยุ่งเหยิง วุ่นวาย ก่อกวนอยู่ภายในใจ ตีกันตลอดเวลา ๆ สารสัสมักแว้งเข้าไป ๆ มันก็ใสเอง จำเอาไว้นะ

พ่อแม่ครูจารย์มั่น เป็นอันดับหนึ่งในสมัยปัจจุบัน การก่อการสร้างไม่มีเลย ฟังซินะ เห็นไหม เลิศไหมพ่อแม่ครูจารย์มั่น ไปอยู่ที่ไหน กระต๊อบเท่ากำปั้น ๆ ทำยุ่งอะไรกับสิ่งเหล่านี้ ไม่ยุ่งนะ พระเณรเข้าไปบิณฑบาต เป็นไงภาวนา ยังมีผู้มาจากที่ต่าง ๆ พระเณรที่เข้ามาหาท่าน เป็นไงภาวนา นั้นเห็นไหมล่ะ ขึ้นภาวนาเป็นยังไง นั้นต่างกันนะ

นี่จึงสงวนตลอดเวลา เพราะไม่เห็นมีอะไรที่จะลดคุณค่าของธรรมพูดให้มันเต็มหัวอกภายในหัวใจของเราให้ลดลงไปแม้เม็ดหินเม็ดทรายเลย ไม่เคยมี เพราะฉะนั้นใครมาเกี่ยวข้อง พระเณรเกี่ยวข้องกับเรา จึงเอากันตรงนี้เลย เป็นยังไงทันทีเลย เรื่องจิตใจ ภาวนาเป็นยังไง เข้าทันทีเลย เพราะอันนี้เลิศเลอสุดยอดแล้ว ในสามแดนโลกธาตุไม่มีอะไรเสมอเลย

พระกรรมฐานไม่ควรเป็นอุปัชฌาย์

เรา (หลวงตา) ไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ เท่านั้นก็ทราบแล้ว อันนี้ท่านไม่เคยมาตั้งให้เรานะ อุปัชฌาย์ ทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยทราบนิสัยแล้ว เลยไม่เคยมาตั้งอุปัชฌาย์ เพราะทางนี้ขู่ฟ้อ ๆ อยู่แล้ว

พระกรรมฐาน เมื่อมีอุปัชฌาย์อยู่เป็นหลักเป็นเกณฑ์ อยู่ในที่ทั่ว ๆ ไปแล้ว พระกรรมฐานเราที่ว่าเหมาะก็คือว่า ไม่ควรจะเป็นอุปัชฌาย์ คือสร้างความกังวลวุ่นวาย พระกรรมฐานเป็นอุปัชฌาย์ เป็นเจ้าคณะนั้น คณะนี้ อย่างนี้ เป็นเรื่องขัดต่อการปฏิบัติธรรม ซึ่งมุ่งต่ออรรถต่อธรรมล้วน ๆ ไม่ยุ่งกับอะไร ๆ การบ้านเมือง การปกครอง มอบให้ทางฝ่ายปกครองไป เช่น เจ้าคณะนั้นเจ้าคณะนี้ นั้นเป็นหน้าที่โดยตรง สำหรับเราผู้ปฏิบัติธรรม มีแต่หน้าที่ปฏิบัติธรรม อย่างนั้นเหมาะ เพราะฉะนั้น การตั้งอุปัชฌาย์ นอกจากในที่คับขันจำเป็นจริง ๆ เป็นกรณีพิเศษก็ไม่ว่า

๗๘

อย่างประชุมกันที่วัดศาลวัน สมเด็จพระสังฆราช(จวน) ที่วัดมกุฏกษัตริยารามที่วัดศาลวัน อาจจะมีพระหัวแหลมไปรบกวานท่านนั้นแหละ ท่านก็ไม่สั่งไม่เสียอะไร ท่านมีความเมตตา อุตส่าห์เสด็จมาที่วัดศาลวัน เกี่ยวกับเรื่องกรรมฐาน อาจจะมีไอ้แหลม ๆ คม ๆ เก่ง ๆ ขึ้นมา อยากจะปกครองตนเอง วา่งั้นนะ คือกรรมฐานอยากจะปกครองตนเอง แต่จะจับรายไหนดมาเป็นตัวจริง เป็นสักขีพยานจริง ๆ ก็ไม่ได้ สำหรับเราเองนะ แต่เรื่องเข้าถึงสมเด็จพระสังฆราช ท่านอาจจะเข้าถึง หรืออาจจะมีรายใด รายหนึ่งเข้าทูลท่าน ท่านจึงอุตส่าห์เสด็จมาวัดศาลวัน

ท่านก็พูดอย่างนุ่มนวล เกี่ยวกับเรื่องพระกรรมฐานอยากปกครองกันเอง ทางฝ่ายปกครองก็ไม่ได้ขัดข้องอะไร ก็ว่าอย่างงั้นนะ พอเผด็จง ๆ ขึ้นถึงเรื่อง ไหนดว่าไงละ ก็มาโดนเอาตัวนี้เสียด้วยนะ ว่าอะไรละ ท่านกับเราก็คู้กันอยู่แล้ว “ว่าไงละอาจารย์มหาบัว” ขึ้นนี้เลย “ไอ้ย มีพ่อแม่เป็นฝ่ายปกครองอยู่แล้ว เป็นวาสนาบารมีของกรรมฐาน”

เราขึ้นอย่างงั้นะ “ลูกมีพ่อแม่เป็นลูกที่มีเกียรติ ดีกว่าลูกกำพร้า อันนี้ฝ่ายปกครองเป็นพ่อเป็นแม่อยู่แล้ว กรรมฐานยังเป็นความสะอาดสบาย ไม่ต้องยุ่งเหยิงวุ่นวาย มีพ่อแม่เป็นผู้ปกครองด้วยความชอบธรรม ตลอดมาอย่างนี้อยู่แล้ว การจะมาปกครองตนเองนี้ไม่แน่ใจว่าจะปลอดภัยแล้วยิ่งจะเหลวแหลกไปอย่างนี้ ทางเกล้ากระผมเห็นอย่างนั้น” “เออ เข้าทำดี” ท่านว่านะ “แล้วใครเห็นว่าไง” ไม่มีใครค้านเลยคำพูดของเราจะ

เราบอกว่า “การปกครอง ท่านปกครองโดยธรรม มาโดยลำดับลำดับ ผิดถูกชั่วดี ว่ากันไปตามทำนองคลองธรรมตลอดมา ไม่เห็นขัดข้องอะไร” กรรมฐานมาแหวกแนว อวดดียังไง ไปตั้งตัวเป็นใหญ่เป็นโตขึ้นมาปกครองตัวเอง ฟังไม่ได้นะเรา ก็เราไม่ได้ปฏิบัติเพื่ออย่างนั้น ปฏิบัติเพื่ออรรถเพื่อธรรม มีผู้ดูแลปกครองด้วยแล้ว ก็เหมือนลูกมีพ่อแม่ปกครอง ก็สงบร่มเย็นใช้ไหมละ สะดวกทุกอย่าง มันก็เป็นแบบเดียวกันนั้น

เราก็กราบทูลท่านอย่างนั้น ท่านก็ว่า “อ้อ เข้าทำดี แล้วใครว่าไฉน คณะกรรมฐาน” เพราะมีอาจารย์หลายองค์ ไม่มีองค์ไหนพูดเลย เจียบเลย “แล้วการพูด ที่อาจารย์มหาบัวพูดนี้ เป็นธรรมแล้วหรือ ถ้าเป็นธรรม ก็ให้ยอมรับว่าเป็นธรรม” เรื่องราวก็หมดไปเท่านั้น

เรื่องราวก็ทราบมาอย่างนี้ ท่านพูดกลาง ๆ ท่านทราบมาอย่างนี้ ท่านไม่เอาหลักฐานพยานมายืนยัน ส่วนความจริงน่าจะมี จดหมายบ้าง อะไรบ้าง แต่ท่านก็พูดกลาง ๆ ท่านก็เป็นธรรม เราฟังทุกก็ทุกก็นี่วะ ตกลง ใครก็เลยเจียบไปหมด เห็นดีเห็นชอบไปตาม เพราะเรากับสมเด็จพระสังฆราช เห็นเราจับมือบีบ “หือ ไปไหนมา” ท่านไม่ถือองค์ท่านนะสมเด็จพระสังฆราช เรารู้สึกท่านเมตตาดีมาก ท่านเมตตาเรามากอยู่นะ สมเด็จพระสังฆราช เห็นเราจับมือบีบ “หือ ไปไหนมา” ท่านไม่ถือองค์ท่านนะสมเด็จพระสังฆราช เรารู้สึกท่านเมตตาดีมาก

เราเป็นความสะอาดสบายแล้ว มีพ่อแม่เป็นผู้ปกครองอยู่ทุกแห่ง ทุกหน กรรมฐานไปที่ไหนไม่ได้รับความเดือดร้อน เพราะความไม่เป็นธรรม จากฝ่ายปกครอง ไม่เคยเห็นมีที่ว้างนั้น ที่ว่าฝ่ายปกครองไม่เป็นธรรม การชำระคดีต่าง ๆ ที่ไหนมันก็มี พ่อแม่กับลูกทะเลาะกัน ใครผิดใครถูก ไม่หวิดเอาก็ยังมี ไซ้ใหม่ละ อยู่ในบ้านก็ยังไม่เว้น

คณะสงฆ์ไม่ว่าฝ่ายปริยัติ ไม่ว่าฝ่ายปฏิบัติ มีได้ด้วยกัน ฝ่ายปริยัติมีเรื่องมีราว ก็ชำระกันเองไปเลย ฝ่ายปฏิบัติมีเรื่องราวอะไร ถ้าไม่อาจจะชำระตัวเองได้ ก็เข้าหาเจ้าคณะมาประชุมปรึกษา ก็มีเท่านั้น เรื่องราวก็ผ่านไปธรรมดา เป็นธรรมด้วยกันทั้งสองฝ่าย เราก็ฟังเรื่อยมานี่นะ ถ้าหากฝ่ายปกครองไม่เป็นธรรม มันเป็นอย่างอื่น อັນนี้ฝ่ายปกครองเป็นธรรม เหมือนพ่อแม่ปกครองอยู่แล้ว จะมีปัญหาแยกลูก แยกพ่อ แยกแม่ ไปที่ไหนอีกล่ะ

เราระลึกได้ที่ทำให้กรรมฐานเป็นอุปชฌาย์อาจารย์นี้ นอกจากที่มันมีแร้นแค้นกันดาร มันจำเป็น เราก็ไม่ว่าตรงไปที่เดียวเลยนะ มีแยกแยะ ถ้ามีเช่นนั้น มันเป็นที่พิเศษจะตั้งให้ก็ดี แต่จะตั้งสาธารณะทั่วไปว่า ตั้งแต่อายุพรรษา ๑๐ หลักธรรมวินัย ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ สมควรเป็น

๘๐

อุปัชฌายะได้แล้วตามหลักพระวินัย อย่างนี้แล้วตั้งจะไปหมด มันก็รับกาน ความสงบของฝ่ายกรรมฐาน มันก็ไม่ดี ถ้าปล่อยไปอย่างนี้ มันก็สงบเรียบร้อย เช่นอย่างวัดนี้ (วัดป่าบ้านตาด) บวชก็บ๊ีบ ไปวัดโพธิ์ (วัดโพธิ์สมภรณ์) เท่านั้น ไม่เห็นยากอะไร ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว บวชที่ไหน ๆ ก็ได้ บวชวัดโพธิ์ ก็ได้ จะบวชวัดไหนก็ได้

การรับนิมนต์

อันใดที่จะเป็นเรื่องความเสื่อมเสีย ลงไปที่ละเล็กละน้อย เกี่ยวกับประชาชน ญาติโยม เราก็พยายามตัดออก เช่น การรับนิมนต์ที่นั่นที่นี้ เรามีเหตุผลผลของเรา การรับนิมนต์ไปแต่ละครั้งละหน ต้องไปเกี่ยวกับประชาชน ญาติโยม

มีทั้งหญิงทั้งชาย นี่ประการหนึ่ง ประการที่สอง อติเรกลากที่เกิดขึ้นมา มากน้อย เขาก็ต้องให้ ให้เรา ได้มาแล้วก็เป็นอะไร

ที่แรกก็ไม่อยากไป พอได้มาแล้ว ก็เลสมันโผล่หัวขึ้นมา มันสูง จรดฟ้าโน่น จะมีอะไร ก็มีตั้งแต่นับเงิน นับสมบัติเงินทองมานั้นเต็มอยู่นั้น วันนี้ก็นับ วันหน้าก็นับ ความสนใจในอรรถในธรรมที่เคยปฏิบัติมา ซึ่งเป็น พื้นฐานเดิมในเจตนาของตน มันก็ค่อยหมดไป ๆ จนกระทั่งมีเหลือ ตั้งแต่โลกเต็มหัวใจ กลายเป็นเรื่องมาสั่งสมกิเลสอาสวะ ด้วยความโลภ เป็นหลักสำคัญ เป็นตัวใหญ่ เป็นตัวสำคัญทำลายจิตใจให้พินาศฉิบหาย จากอรรถจากธรรมไปเสียหมด เหล่านี้เราก็ได้พยายาม

คิดดู เราไม่เกรงใจใครเลย ไม่ว่าชั้นไหนจะมานิมนต์ มาขอพระ จากเรา เราพูดได้อย่างเต็มปาก พูดตามหลักของเหตุของผล ทุกแง่ทุกมุม ให้เขาเป็นที่เข้าใจ โดยไม่มีทิฐิมานะอะไรไปแฝงกับการไม่รับนิมนต์เขาเลย เพราะเราไม่รับนิมนต์ ก็ด้วยเหตุด้วยผลของเรา ซึ่งเป็นหลักธรรมอันหนึ่ง เป็นเครื่องรักษาพระซึ่งอยู่ในความปกครอง อยู่ในความดูแลของเรา เราก็

พยายามเต็มที่

หากไม่จำเป็นจริง ๆ เราไม่ยอมให้จริง ๆ ดังที่เห็นอยู่นี้ หากจำเป็นจริง ๆ ก็มี โลกกับธรรมอยู่ด้วยกัน เราก็ปล่อยให้เสีย เป็นกาลเป็นเวลาที่เห็นว่าจำเป็น แล้วทำความเข้าใจไว้เฉพาะวาระนั้นเท่านั้น ไม่ให้พร่ำเพรื่อ ซ้ำ ๆ ซาก ๆ จนเป็นโรคเรื้อรังในการฉันทะในบ้านเรือน พระกับประชาชนเกี่ยวข้องวุ่นวายกันอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่ของดี เป็นสิ่งที่จะทำจิตใจของเราให้ด้อยลงไปโดยลำดับ

กรรมฐานแท้

พระไปไหนกับโยม แห่กันไป ดูไม่ได้นะ กรรมฐานแท้กับญาติกับโยมนี่ ดูไม่ได้ ไม่มีในหลักธรรมวินัย ไปไหนแห่กันไป หรือมาองค์เดียวหรือแห่กันมา ไปไหนเหมือนว่ามีศักดานุภาพ มีบุญวาสนามาก ไปไหนแห่กับโยมไป ไปเฝ้าพะยะ ๆ ดูไม่ได้นะ กรรมฐานแท้แบบนี้ใช้ไม่ได้ ไม่ใช่ทางของพระพุทธเจ้า ไปที่ไหนเจียบ ๆ พระพุทธเจ้าเสด็จออกทรงผนวชบอกใคร พระสาวกทั้งหลายออกไปบอกใคร เข้าอยู่ในป่าในเขา ๆ บรรลุธรรมปั้งปั้ง ๆ เหล่านี้ไปไหนแห่กันไป ๆ มีแต่ปลาหน้าแหละแห่อย่างนั้น ดูไม่ได้

พูดจริง ๆ เราพูดตามหลักกรรมหลักวินัย เราไม่ได้พูดสะทกสะท้านกับเหตุผลกลไกอันใดที่นอกจากเหตุผลของธรรม เหตุผลกิเลสมันอ้างได้ทุกอย่างนั่นแหละ เหตุผลของธรรมนี้ต้องตรงเป้ง ๆ เลย เคยเห็นนี่พระกรรมฐานไปไหน แห่ไป ๆ แล้วไปเฝ้าพะยะ ๆ กรรมฐานแท้ มีอย่างหรือกรรมฐานพระพุทธเจ้า พระสาวก ท่านเป็นยังไง นั่นละแบบฉบับ สรรณิศจุฉามิ ของพวกเรา ท่านเป็นอย่างนั้น อันนี้เห็นแต่เฝ้าพะยะ ๆ เอามาเป็นสรณิศจุฉามิ ได้ยังไง เอาไม่ได้ ทำอะไรต้องมีเหตุมีผล มีหลักมีเกณฑ์

พระยังเป็นแบบฉบับอันสำคัญมากที่สุดด้วยนะ เป็นแบบฉบับของประชาชน ญาติโยม นำเขาแบบไหนถึงจะถูกต้องดิงามกับหลักกรรมหลักวินัย นำแบบเฝ้าพะยะนั่นหรือ นั่น ดูไม่ได้แบบนี้ละ ไปไหนแห่ไป ๆ เราไม่ค่อยลงมาต้อนรับนะ ถ้าเห็นพระแห่มาอย่างนั้นไม่ลงมา มาเต็ม

๘๒

ศาลา เราก็งไม่ลงมา เราไม่ส่งเสริมอย่างนั้น ลงมาอย่างนั้นเหมือนกับ มาส่งเสริมกัน คราวหลังก็เอามามากกว่าเก่า เน่าเฟะ ๑

พระพุทธรเจ้าเสด็จออกทรงผนวชบอกใคร เห็นใหม่ในตำรา เป็น พระเจ้าแผ่นดินเสด็จออกทรงผนวช ขโมยออกเลย นี่เป็นแบบฉบับอันดับหนึ่ง อันดับสอง พระสงฆ์สาวกออกมาจากพระราชามหากษัตริย์ พ่อค้า ประชาชน ที่ออกมาแล้ว ออกไปเจียบ ๑ เข้าอยู่ในป่าในเขา ๑ บรรลุธรรม ปั้งปั้ง ๑ ออกมาเป็น **สรณ คัจฉามิ** ของพวกเรา ท่านดำเนินอย่างนั้นนี่นะ ท่าน ไม่ได้ดำเนินแบบขาก่อนซื้อ แบบสุกก่อนห้าม แบบเน่าเฟะ ๑

เห็นเขานับถือว่าอาจารย์นั่นดี อาจารย์นี่ดี โอ้ย เป็นบ้ากันไปเลย นี่เรียกว่าบ้า บ้าลมปาก เขายกยออย่างไร ก็เป็นบ้าไปตามเขา ไม่ได้ดูเหตุ ดูผล ดูหลักกรรมหลักวินัย ซึ่งสมควรเป็นสรณะของโลกได้เลย แล้วจะเป็น สรณะของเจ้าของไต่ยังงี้ เมื่อเจ้าของก็ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักกรรมหลักวินัย

การเผาศพพระกรรมฐาน

เมรุเผาศพพระกรรมฐาน

การเผาศพก็อย่างว่านั่นนะ เมรุให้ทำ พอประมาณเท่านั้น ถึงจะพูนดินไม่พูนดิน ไม่จำเป็นอะไรแหละ ขอให้ทำที่เรียบ ๑ นั่นล่ะ คือ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความดีงาม ของธรรม โลกเอาอันนี้เป็นประมาณ โลกจะมีประมาณ การอยู่ การกิน การใช้ การสอย จะไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม เป็นบ้ากันไปทั่วบ้าน ทั่วเมือง เอาแบบเอาฉบับของพระพุทธเจ้า ไปใช้พอดีพอดี นี่ละธรรมมีประมาณ

เพราะฉะนั้นการเผาศพเผาเมรุ ผู้ตายท่านก็มีแบบมีฉบับของท่าน มีธรรมมีวินัยปกครองท่านเรียบร้อยตลอดมา เวลาท่านตายไปแล้วก็อย่าให้ ไปทำเลอะ ๑ เทอะ ๑ เผาศพเผาเมรุ เรี่ยไรเงินยุ่งไปหมด ใช้ไม่ได้นะ ให้ทำ เรียบ ๑ เอ้า มีอะไรทำเรียบ ๑ แล้วก่อพื้นขึ้นมา ยกคั่นดินขึ้นสักหน่อย

พอพ่นน้ำ แล้วก่อพินขึ้นมาให้งามตา พอตีพินก็ยกน้ำ แล้วเผาที่นั่น
 นี่เป็นความสวยงามมากทางด้านอรรถธรรม แล้วยังเป็นการ
 ประกาศก้องให้พี่น้องชาวพุทธเราได้ทราบว่า ความหรรษาฟูฟ้านั้นคือ
 ทางแห่งความฉิบหายของเรา ของชาติบ้านเมือง อย่างนำมาใช้ในวงงาน
 ครอบครัวของตน ตลอดวงราชการต่าง ๆ อย่างนำมาใช้ ความหรรษา
 ฟูฟ่า มันผิดแบบกรรมฐาน ผิดแบบพระพุทธเจ้าพาดำเนิน เป็นอันตราย
 ต่อส่วนรวม ให้ทำพอดิบพอดิ อยู่พอดิ กินพอดิ ใช้สอยพอดิ ทุกสิ่ง
 ทุกอย่างให้มีความพอเหมาะพอดิ ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิม เหมือนทำเมรุนี้
 พอดิ ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิม ไม่เป็นบ้าเมรุ พวกเข้ใจนะ นี่เราสอนอย่างนี้
 แต่การที่จะเผาศพนั้นจะเอาระยะเวลาใด ให้พิจารณาอีกทีหนึ่งนะ
 เรายังไม่กำหนดวันให้ ให้ลงกันเสียก่อน แต่ที่จะดองไปเป็นปีเป็นเดือน
 เราไม่อยากฟัง ดีไม่ดี อาจไม่มาเผาศพนี้ก็ได้ เมื่อขัดต่อธรรมแล้ว เรา
 ถือธรรม ก็ขัดต่อเราด้วย ถ้าเป็นธรรมแล้ว ถึงไหนถึงกันเลย เราไม่มี
 คำว่าสูงว่าต่ำ ตรงไหนเป็นธรรม เราจะเข้าตรงนั้น ถ้าตรงไหนสกปรก
 รกรุงรัง จะเอาสมบัติแดนฟ้าแดนสวรรค์มาประดับร้าน หลอกหลวงเรา
 เราก็ไม่ไป ให้พากันเข้าใจอย่างนี้ก็แล้วกัน

พระกรรมฐาน งานครบรอบ ๖๐ ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย

เวลานี้เป็นโอกาสอันดีที่จะได้นิมนต์พระกรรมฐานออกไปในกรุงสยาม
 เกี่ยวกับเรื่องธนาคารชาติ ๖๑ องค์นะ จะออกไปนี้ จะมาละ ทางไหนก็จะมา
 วงกรรมฐานมาที่นั่น ที่นี้เวลาในงานกรรมฐานนี้ ทองคำนี้เราตั้งไว้
 เรียบร้อยแล้วนะ จะมอบทองคำนี้ในวันธนาคารชาตินั้น ๕๐๐ กิโล เป็น
 อย่างน้อย นี่กำลังเข้มข้นเวลานี้ทองคำ จะให้ได้ ๕๐๐ กิโล เป็นอย่างน้อย
 ที่เดียว ส่วนดอลลาร์นั้นยังงี้ ๒ แสนนี้ก็ตัดไปแล้วแหละ เพราะเวลานี้
 ได้ ๒ แสนกว่าเรียบร้อยแล้ว ถ้าถึงวันนั้นอาจจะก้าวเข้าไปใกล้กับ ๓ แสน
 ถ้าพอขยับได้ เราก็จะขยับเอา ๓ แสนเลย อันนี้จึงยังไม่แน่นัก ส่วน
 ทองคำนั้นแน่ที่เดียว ๕๐๐ กิโล ต้องให้ได้

๘๔

นี่ละงานนี้เป็นงานใหญ่โต งานธนาคารชาติ สมบัติของชาติไทย เราอยู่ที่ธนาคารชาติทั้งหมด แม้ที่สดคลังหลวงก็อยู่ที่นั่นด้วยกัน อยู่ที่นั่นทั้งหมด งานวันที่ ๑๐ (๑๐ ธ.ค.๕๕) นี่เป็นงานของคนทั้งชาติทีเดียว ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เพราะฉะนั้นเราจึงควรจะได้ที่ระลึกอันสำคัญ คือ ลมหายใจของคนทั้งชาติ ได้แก่ ทองคำ เข้าเป็นลมหายใจของพี่น้องชาวไทยเรา จากนั้นก็ดอลลาร์เคียงข้างกันไปๆ เราจึงถือเป็นสำคัญมาก

เราจะนิมนต์ตามวัดป่าต่างๆ ในกรุงเทพฯ ก็มี สมเด็จพระสังฆราช (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า) เออ ท่านเป็นธรรมมากทีเดียว เราได้ชมเชยไปหาท่าน ดูเหมือนออกทางวิทยุด้วย นื่องค์หนึ่ง เราจะนิมนต์ท่านมา ความดีของท่านจะได้เด่นขึ้น ในวันนั้นอีกทีหนึ่ง เราเป็นผู้ยกย่องเอง เรานิมนต์ก็นิมนต์เป็นกรณีพิเศษอีกด้วยนะ พิเศษทุกอย่าง ถ้าว่าพิเศษ แล้วนิมนต์ท่านมาในงาน นอกนั้นก็เป็นที่พระกรรมฐานทั้งหมด เพราะพระเหล่านี้ท่านช่วยเต็มกำลังมาตลอด ท่านช่วยเรื่องทองคำนี้ บรรดาสายกรรมฐาน ไม่ว่าธรรมยุต มหานิกาย ช่วยทั้งนั้นเลย เพราะทั้งสองนี้เป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

ที่นี้ได้นิมนต์มาทั้งธรรมยุต มหานิกายในฝ่ายกรรมฐาน เป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น ให้ท่านได้มาออกสนาม ให้พี่น้องทั้งหลายได้เห็นพระท่านผู้ทรงอรรถทรงธรรม เรามุ่งอย่างนั้นนะ ที่เอาพระกรรมฐานมา ท่านอยู่ในป่าในเขามีสมาคมมุ่งมั่น โอ๊ย เอาจริงเอาจังกับอรรถกับธรรมมีจำนวนมาก ผู้ทรงมรรคทรงผลมีน้อยเมื่อไรวงกรรมฐาน แต่ท่านไม่แสดง ผลของท่านได้มากน้อยเพียงไร ท่านไม่ได้แสดง เพียงหลวงตาออกมาแสดงแยบนี้ ยังถูกโจมตีตู่ตามๆ จากกองถึงชยะ เข้าใจไหม กองบุตรกองคุณ อ้าว เป็นอย่างนั้นนี่นะ

พระพุทธเจ้าเที่ยวธุดงค์กรรมฐานเป็นพระองค์แรก

พระพุทธเจ้าเป็นพระองค์เอก เป็นปฐมฤกษ์อันสำคัญที่พาบรรดาสัตว์โลกเที่ยวกรรมฐานในเบื้องต้น พระองค์ทรงออกก่อน ออกจากกรุงกบิลพัสดุ์ เสด็จออกพระองค์เดียว ไปที่ป่าเมืองพาราณสี ไปบำเพ็ญธรรม ๖ พรรษา สลบไสล ท่านเที่ยวธุดงค์ก่อน พอเที่ยวธุดงค์เข้าไปในป่า เรียกว่า มหาวิทยาลัยแห่งพุทธศาสนา คือป่า คือเขา

พระพุทธเจ้าเสด็จพระองค์แรก ไปประทับบำเพ็ญพระองค์อยู่ในป่าจนสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา แล้วประทานโอวาทแก่สงฆ์สงฆ์ปฐมสาวกก็อยู่ในป่าอยู่แล้ว พระอัญญาโกณฑัญญะอยู่ในป่ามาประทานโอวาท ท่านเหล่านี้สำเร็จอยู่ในป่า จึงเรียกว่าเหมาะสมมากที่พระไปเที่ยวธุดงค์กรรมฐาน

สารบัญ

* ความหมายกรรมฐาน	๑
* กรรมฐานเป็นธรรมทั้งสำคัญและจำเป็น	๒
* ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ตถาคต	๒
* พระพุทธเจ้าสั่งสอนพระให้อยู่ป่า	๔
* พระพุทธเจ้ารับสั่งถามอะไรพระสาวก	๗
* อุปัชฌาย์ต้องสอน “รุกขมูลเสนาสน์”	๘
* ฐติงศ์ ๑๓	๙
* กรรมฐานนั้นแลเป็นผู้ทรงอรรถทรงธรรม	๑๐
* พระบูรพาจารย์ใหญ่กรรมฐาน	๑๑
* รากแก้วของกรรมฐาน	๑๓
* ปฏิปทาพ่อแม่ครูอาจารย์มั่นพาดำเนินมา	๑๕
* ข้อวัตรปฏิบัติที่หลวงปู่มั่นพาดำเนิน	๑๗
* คติความทุกข์ยากลำบากของหลวงปู่มั่น	๑๙
* คติหลวงปู่มั่นเดินจงกรมบนเขา	๒๒
* พระกรรมฐานเพชรน้ำหนึ่ง	๒๒
* ไม่ว่านิกายไหนเป็นศากยบุตรด้วยกัน	๒๔
* ครูบาอาจารย์กรรมฐานที่เป็นผู้นำสำคัญมาก	๒๖
* หลวงตาเสาหลักกรรมฐานสมัยปัจจุบัน	๒๘
* ไม่มีงานใดสำคัญยิ่งกว่างานแก้กิเลส	๓๐
* แง่ปฏิบัติของพระธุดงค์กรรมฐาน	๓๑
* พระวินัยรั้วกันทางจิตใจ	๓๓
* พระกรรมฐานทำนสร้างเรือนใจ	๓๕

* ที่กรรมฐานรัฐภูมิกัน	๓๖
* ความทุกข์ของพระกรรมฐาน	๓๘
* สถานที่ฝึกกรรมฐานจิตของพระกรรมฐาน	๔๒
* ถ้ำของพระกรรมฐาน	๔๓
* การอดนอน ผ่อนอาหาร	๔๕
* พระพุทธเจ้าชเมยการอดอาหารเพื่ออรรถเพื่อธรรม	๔๖
* ลักษณะของผู้มีธรรม	๔๗
* พระกรรมฐานกับความสามัคคี	๔๘
* การประชุมรับฟังโอวาทธรรม	๔๙
* การสวดมนต์ไหว้พระของวงกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น	๕๐
* วันอุโบสถของพระกรรมฐานสมัยหลวงปู่มั่น	๕๐
* วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หลวงปู่มั่นพาดำเนินอย่างไร	๕๑
* ฤกษ์ควัดกับการเข้าพรรษา	๕๒
* พระกรรมฐานแจกอาหาร	๕๓
* การขบการฉันน้ำร้อน น้ำชา อาหาร	๕๓
* พระกรรมฐานกับบริวาร ๘	๕๕
* หลวงตาปฏิบัติต่อจตุปัจจัยไทยทานอย่างไร	๕๗
* สถานที่บำเพ็ญธรรมไม่เหมือนแต่ก่อน	๕๗
* หลวงตาแนะนำการสร้างวัดป่า	๕๘
* หลวงตาสงวนที่ภาวนาให้พระปฏิบัติ	๕๙
* หลักการรับพระกรรมฐาน	๖๐
* พระกรรมฐานกับธรรมโอสถ	๖๑
* พระปฏิบัติ ประหยัด มัธยัสถ์ที่สุด	๖๓
* พระกรรมฐานไม่สนใจปัจจัย ๔	๖๔

- * พระกรรมฐานมุ่งต่อมรรคผลนิพพาน มีหิริโอตตัมปะมากกว่าใคร ๖๔
- * พระกรรมฐานไม่สนใจวันเกิดยิ่งกว่าอรรถกถาธรรม ๖๕
- * พระกรรมฐานรักษาป่าไม้ ๖๖
- * สัตว์ป่าสนิทกับพระกรรมฐาน ๖๘
- * พระกรรมฐานช่วยชาติ ๗๐
- * ความห่วงใยวงกรรมฐานของหลวงตา ๗๑
- * ภัยของพระกรรมฐาน ๗๒
- * วัตถุประสงค์ คือ ภัยของพระกรรมฐาน ๗๔
- * การก่อสร้างเป็นข้าศึกต่อการภาวนา ๗๕
- * พระกรรมฐานไม่ควรเป็นอุปัชฌาย์ ๗๗
- * การรับนิมนต์ ๘๐
- * กรรมฐานแห่ ๘๑
- * การเผาศพพระกรรมฐาน ๘๒
- * พระกรรมฐาน งานครบรอบ ๖๐ ปี ธนาาคารแห่งประเทศไทย ๘๓

ฟังเทศน์หลวงตาทางวิทยุ

คลื่น AM 945 วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.30 - 09.00 น.
 คลื่น AM 1350 วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 17.00 - 18.00 น.
 เปิดดูข้อมูล วันต่อวัน ทันต่อเหตุการณ์ หลวงตาเทศน์ถึงเรื่องอะไร

ทาง INTERNET www.luangta.or.th

และโปรดติดตามข่าวโครงการช่วยชาติทางไทยทีวีสี ช่อง ๓

พิมพ์ที่ : บริษัท ศิลป์สยามบรรจุกภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด
 โทร ๐-๒๔๔๔-๓๓๕๑ ถึง ๙ แฟกซ์ ๐-๒๔๔๔-๐๐๗๘
 พฤศจิกายน ๒๕๔๕ จำนวน ๕๐,๐๐๐ เล่ม